

A

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület

jelentése 2002. évi kutatási tevékenységéről

Pécs
2003

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK	2
AZ EGYESÜLET 2003. ÉVI MUNKATERVE	3
ÖSSZEFOGLALÁS	5
FELTÁRÓ ÉS BARLANGVÉDELMI TEVÉKENYSÉG	5
TUDOMÁNYOS MUNKÁK	5
DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁK	6
CSOPORTÉLET	6
FELTÁRÓ ÉS BARLANGVÉDELMI TEVÉKENYSÉG	8
LÓRI-BARLANG (<i>LOTZ TAMÁS</i>)	8
PIETRÓ-BARLANG (<i>TEGZES ZOLTÁN</i>)	11
MÁRIAGYŰDI-BARLANG (<i>LOTZ TAMÁS</i>)	15
TUDOMÁNYOS MUNKÁK	18
RADONTRANSPORT MÉRÉSEK NÉHÁNY MECSEKI ÉS EGY MÁRIAGYŰDI BARLANGBAN (<i>ZALÁN BÉLA</i>)	18
<i>Szóó-víznyelő</i>	18
<i>Pietró-barlang</i>	21
<i>Máriagyűdi-barlang</i>	29
A 2002. ÉVI DENEVÉR-MONITORING EREDMÉNYEI (<i>SZATYOR MIKLÓS</i>).....	33
DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁK	35
DÉLINAPFÉNY – ZSOMBOLY (<i>TEGZES ZOLTÁN</i>).....	35
DÜBÖRGŐ – BARLANG (<i>TEGZES ZOLTÁN</i>).....	37
KÉTLYUK – ZSOMBOLY (<i>TEGZES ZOLTÁN</i>)	39
AZ ÁBALIGETI-BARLANG TÖRTÉNETÉHEZ (<i>ZALÁN BÉLA</i>).....	41
EGY ELFELEDETT ELŐDÜNK (<i>ZALÁN BÉLA</i>)	45
CSOPORTÉLET	48
ÚJ TEREM A PIETRÓBAN, AVAGY EGY KÖTETLEN FORMÁJÚ ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ (<i>TEGZES ZOLTÁN</i>).....	48
TÚRA A DOLOMITOKBAN (<i>PÉTERFIA KATA</i>)	50
XLVI. BARLANGNAPOK AGGTELEKEN, 2002. JÚLIUS 12–14. (<i>LOTZ TAMÁS</i>).....	55
BESZÁMOLÓ A PAPUK-GERINCTÚRÁRÓL (<i>MONTSKÓ PÉTER</i>).....	56
ERDÉLY, 2002. OKTÓBER 2-6. BARLANGTÚRÁK DAMIS KÖRNYÉKÉN (<i>VINCZE MARIANN</i>)	61
RÉSZVÉTELÜNK A ROMÁNIAI VALEA REA BARLANGI MENTÉSEN (<i>SZATYOR MIKLÓS</i>)	65

Az Egyesület 2003. évi munkaterve

A Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület a 2003-as évre az alábbi barlangokra kért kutatási engedélyt Tegzes Zoltán (kutatásvezető) és Szatyor Miklós (kutatásvezető helyettes) irányításával a Duna Dráva Nemzeti Park Igazgatóságától.

Feltáró, tudományos és dokumentációs munkák:

- Pietró-barlang
- Máriagyűdi-barlang
- Abaligeti Aktív-nyelő
- Örömléány-barlang
- Sózó-víznyelő
- Tüskés-barlang
- Abaligeti Nyugati II. Oldalág

Tudományos és dokumentációs munkák:

- Mészégető-források barlangja

Általános elvek:

Az általunk kutatni kívánt barlangokban egész évben, az időjárási viszonyoktól, valamint a kutatáshoz szükséges létszám meglététől függően folyamatosan tervezünk kutatást.

A kutatásban az egyesület teljes tagsága részt vesz, a terepi munkálatok mindig az éppen helyszínen tartózkodó kutatásvezető felügyelete és irányítása mellett folynak.

Egyes barlangokra bontott részletes kutatási terv:

Pietró-barlang:

Folytatni kívánjuk a több éve folyamatosan tartó radontranszport vizsgálatokat. A barlang iránya, elhelyezkedése és légkörzése alapján feltételezzük, hogy kapcsolatban áll a Tüskés-barlanggal. Amennyiben ez a kapcsolat bebizonyosodik, folytatjuk a végpont bontását.

A barlang fotó- és térképdokumentálását a feltárással párhuzamosan végeznénk.

Tüskés-barlang:

Feltételezzük, hogy a barlang kapcsolatban áll a Pietró-barlanggal. Ennek kiderítésére radon-, hőmérséklet-, huzat vizsgálatokat végeznénk, esetleg légnymjelzést. Amennyiben bebizonyosodik a kapcsolat, a barlang végpontján bontást végeznénk.

Máriagyűdi-barlang:

Folytatni kívánjuk a több éve tartó radontranszport vizsgálatokat és hőmérsékletméréseket. Folytatnánk a végpont bontását.

Abaligeti Aktív-nyelő:

A nyelőben idén járatbiztosítási munkákat végeznénk. Állagmegóvás miatt szükségessé vált a korábbi ideiglenes járatbiztosítások cseréje, felújítása.

Mészégető-források barlangja:

A barlangban idén nem tervezünk feltáró kutatást. Folytatni szeretnénk a korábban megkezdett méréseket (vízhozam-, víz- és levegőhőmérséklet, vízkémia).

Örömléány-barlang:

A barlang az Abaligeti-barlang végpontjától nem messze, egy nagyméretű töbör déli oldalában található. 1996-ban tártuk fel, bejárata azóta beomlott. Szellőzése alapján feltételezhető, hogy nagyobb rendszerrel (Abaligeti-barlang) áll kapcsolatban. A bejárat újbóli kibontása után, a barlang végét elzáró omlást megbontva szeretnénk a barlangot tovább kutatni.

Tervezzük a barlang térképének és fotódokumentációját készítését is.

Sózó-víznyelő:

Terveink között szerepel a több éve folyamatosan tartó radontranszport vizsgálatok folytatása. Megfelelő létszám esetén elkezdenénk a több éve beomlott bejárat újbóli kiásását, biztosítását.

Abaligeti Nyugati II. Oldalág:

Az Oldalág végponti zónájában több olyan pont található, melyeket megbontva lehetőség lenne újabb szakaszok feltárására. Az új járatok megközelíthetik a Törökpince-barlangot, és esetleg lehetőség adódik a két barlang összebontására is.

Idén is tovább szeretnénk folytatni a már hagyományosnak mondható denevérállományra vonatkozó megfigyeléseinket. Terepbejárásainkról szisztematikus dokumentációt szeretnénk készíteni.

A kutatási tevékenység mellett továbbra is fontosnak érezzük az Egyesület tagjainak képzését mind szakmai, mind technikai szempontból. E célból előadásokat, diavetítéseket tartunk tagjainknak, akik rendszeres barlangtúrákon és kötéltechnikai oktatáson vehetnek részt.

A 2003-as esztendőben nagyobb hangsúlyt szeretnénk helyezni Egyesületünk ill. munkánk publikálására. Ennek érdekében a szervezetről brosúra kiadását és internetes honlap megjelenítését is tervezzük. Ezek előkészítése folyamatban van.

A 2002-es év élénk csoportéletét 2003-ban is szeretnénk fenntartani. Kiemelten kívánjuk kezelni az Abaligeti Önkormányzat Képviselőtestületével a helyi Általános Iskola régi épülete egyes helyiségeinek kutatóbázisként történő hasznosításáról és a községgel történő együttműködés lehetőségeiről folytatott tárgyalásokat, a szerződéskötést, a kutatóház kialakítását.

Bővíteni szándékozunk az Egyesület eszközparkját és könyvtárát is.

Összefoglalás

Feltáró és barlangvédelmi tevékenység

2002-ben a következő három barlangban folytattunk feltáró tevékenységet:

- **Lóri-barlang:** Terepbejárás során egy eddig ismeretlen, új barlangot találtunk a Lóri-kulcsosház felé vezető erdészeti úttól nem messze. A zsomboly a Lóri-barlang nevet kapta. Hossza 35 m, mélysége 16,8 m. Oldott formákban és cseppkőképződményekben gazdag. Telelő állománya 6 denevér.

- **Pietró-barlang:** A 2001. év kutatási eredményein felbuzdulva nagy reményekkel folytattuk 2002-ben is Pietró-barlang feltárását. A T-folyosóból nyíló, szűk végponti hasadék átbontásával újabb terembe jutottunk. A következőkben a továbbjutás lehetőségeit és problémáit is komolyan mérlegelni kellett. Nyári táborunk alatt a folytatásért kemény munkát végeztünk. Bár a 2002. évi végponthoz képest további hasadéktágítással közel 20 m új járat adódott a barlang hosszához, újabb kérdések vetődtek fel a barlang járható méretű folytatását és más környékbeli barlangokkal való kapcsolatát illetően.

- **Máriagyúdi-barlang:** A Máriagyúdi-barlangban 2002-ben is végeztünk feltáró kutatást. Sajnos a végpont 3 m után keskeny szálkő-hasadékká szűkül. A barlang ismeretlen részeinek kutatását a továbbiakban érdemes lenne elsősorban tudományos oldalról megközelíteni.

Tudományos munkák

Idén is tovább folytattuk a már sok éve folyó radontranszporttal kapcsolatos méréseinket és denevérállomány monitoringunkat.

- **Radontranszport mérések:** A nyugat-mecseki Sózó-víznyelőben folytattuk az évekkel ezelőtt megkezdett mérésorozatot, mely igazolta az eddigi megállapításokat. A Pietró-barlangban idén megismételtük a méréseket, mert az ott folyó kutatások jelentősen megváltoztatták az üreg nagyságát, és felmerült annak lehetősége is, hogy valamilyen kapcsolata lehet a közeli Tüskés-zsombollyal is. A kérdés tisztázása végett augusztusban a Tüskés-zsombolyban is méréseket kezdtünk, melyek eddig még nem hoztak egyértelmű eredményeket. Az eddigi gyakorlatnak megfelelően idén is folytattuk a különleges elhelyezkedésű Máriagyúdi-barlangban a radontranszport vizsgálatot, az eddigi eredmények csak megerősíteni látszanak az eddig mérteket.

- **Denevér-monitoring:** Az előző éveknek megfelelően a 2002. évben is elvégeztük a kiemelt jelentőségű barlangok telelő állományainak átvizsgálását. A kapott adatok nagyjából megfelelnek az előző évek átlagainak.

Dokumentációs munkák

Idén két dokumentációs munka született:

- **Az Abaligeti-barlang történetéhez:** Az abaligeti Pernecker Mihályné hagyatékából előkerült egy vers, mely valamikor az 1800-as évek második felében született és hűen számol be egy úri társaságnak a barlangban tett kirándulásáról. A vers számos információt tartalmaz a barlangban uralkodó állapotokról és az emberek e természeti ritkasághoz fűződő viszonyáról.

- **Egy méltatlanul elfeledett elődünk:** Az Abaligeti-barlang gondozását rövid elhanyagolás után, 1921-től a falu plébániáját irányító Tihanyi János vette át. Figyelme a turistaforgalom újbóli beindításán kívül kiterjedt a tudományos kutatásokra és a barlang mind szélesebb körű reklámozására is. A barlang előtti menedékház létrehozásával, valamint egy gondnoki lakás felépítésével kívánt gondoskodni az odalátogató turisták vezetéséről, kényelméről.

Csoportélet

A feltáró és tudományos kutatások, dokumentációs munkák mellett élénk csoportélet jellemezte Egyesületünket 2002-ben is:

Nemcsak hazánk, de a környező országok karszterületeit és természeti szépségeit is gyakran látogattuk barlangi- és felszíni túrák ill. feltáró kutatások keretén belül. Jártunk többek között Alsóhegyen, a Gortani-barlangban, Montenegro egy barlangjában, a szerbiai Miroc-hegység barlangjaiban, Erdély egyik mesés karszterületén, a via ferratákban gazdag olasz Dolomitokban és a közeli Papuk-hegységben is. Idén sem maradhatott el a már hagyománnyá váló karácsonyi éjszakai túra sem, melyet a Dömörkaputól a Kőlyukig jártunk meg oda-vissza.

Jó kapcsolatot tartottunk a hivatalos szervekkel; a Duna-Dráva Nemzeti Parkkal, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal és természetesen más barlangkutató szervezetekkel is. Több alkalommal fogadtuk e csoportok, egyesületek tagjait és segítettünk feltáró kutatásaikban. Részt vettünk az SZKBE által szervezett „*Mecseki-agyagos*” *Kupán*, ahol az SZKBE, a Pizolit és a Pro Natura lelkes barlangászai vettek részt. A versenyt csapatban és egyéniben is Egyesületünk tagjai nyerték meg. Júliusban a Barlangnapokon és novemberben a Barlangkutatók Szakmai Találkozóján is részt vettünk. Az utóbbiról itthon maradt társainknak hangfelvételt is készítettünk.

Külön fejezet szervezetünk életében, hogy több tagunk egyben a Barlangi Mentőszolgálat Dél-magyarországi Területi Egységének is aktív tagja. A barlangi mentésekben e kis csapat bizonyítottan részt tud venni.

Tárgyévben három pályázaton vettünk részt. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata által kiírt "*Civil szféra és külső szervek támogatási alap*" című pályázaton eszközök beszerzésére benyújtott kérelmünk alapján ebben az esztendőben sajnos nem kaptunk támogatást. Nyári kutatótáborunk lebonyolításának költségeit nagyrészt a Karszt- és Barlang Alapítványhoz benyújtott pályázatunk révén elnyert támogatás fedezte. A Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutatói Pályázaton 2001. évi kutatási jelentésünkkel vettünk részt, ahol különdíjat kaptunk csoport-kategóriában. Egyéniben ugyanezen a pályázaton Szatyor Miklós indult „*Európa denevérei*” című munkájával, ő pénzjutalomban részesült.

Novemberben tárgyalásokat kezdtünk az Abaligeti Önkormányzat Képviselőtestületével a helyi Általános Iskola régi épülete egyes helyiségeinek kutatóbázisként történő hasznosításáról és a községgel történő együttműködés lehetőségeiről. A kutatóbázis létrehozásával régi álmunk valósulna meg, s egyszersmind bekapcsolódhatnánk a község életébe programokkal, rendezvényekkel, előadásokkal. Hosszú távú elképzeléseink között szerepel a község egykori plébánosa (egyben a barlang első kiépítője), Chalupni János még megmenthető sírjának helyrehozatala, és egy emlékhely kialakítása az elhunyt barlangkutatók tiszteletére. (A fentiekkel kapcsolatban a tárgyalások jelenleg is folyamatban vannak.)

Feltáró és barlangvédelmi tevékenység

Lóri-barlang

(Lotz Tamás)

Terepbejárás során egy eddig ismeretlen, új barlangot találtunk a Lóri-kulcsosház felé vezető erdészeti úttól nem messze. A zsomboly a Lóri-barlang nevet kapta. Hossza 35 m, mélysége 16,8 m. Oldott formákban és cseppkőképződményekben gazdag. Telelő állománya 6 denevér.

2002. június 1-én Egyesületünk két tagja (Zalán Béla és Lotz Tamás) terepbejárást végzett a Mecsekben, az Orfútól keleti irányba eső Cigány-hegy és Zsidó-hegy által közrezárt terület egy kisebb részén. A környéken található ismert barlangok mellett elhaladva több új, bontásra érdemes objektumot találtak. Június 2-án az erdészeti úttól keletre levő legígéretesebb beszakadáshoz visszatérve, némi avar és lösz eltávolítását követően Lotz Tamás és Ollé Péter járta be először a barlangot.

A barlang egy kb. 3–4 m átmérőjű beszakadás alján nyílik. Bár a zsomboly szűk, (mintegy 30 cm élhosszúságú) háromszögletű bejáráttal, sziklatömbök között szakadt fel, kitakarítása után a barlang bejárása lehetséges volt. (A bejutást tekintve a bejárati szűkület („Marci-szorító”) és a végponti hasadék miatt a soványabbak előnyben voltak.) A bejárati akna miatt a lejutáshoz kötéltechnika vagy kötélletra szükséges.

Első szakasza egy kb. 9–10 m mélységű akna, melynek alja a felszínről behullott, a folytatás irányába lejtő löszdomb. Az akna fala oldott formákat sejtet, közelebről megtekintve nagy részét agyag borítja. Két nagyobb függőcseppkő is található az akna oldalában. A járat egy átbújón keresztül vezet tovább, melynek tetejéből szalma- ill. 10–20 cm nagyságú cseppkövek lógnak. Először egy kisebb fülkébe (kb. 1,5x1x2,5 m) csúszhatunk, majd rögtön, a már vízszintesen tartó járatban egy kisebb terembe érkezünk. Ennek alakja trapéz vagy inkább konkáv ötszög, hossza 3–4 m; szélessége 1–2 m között váltakozik. Jobb oldalán borsókő-képződmények ill. több helyütt 10–20 cm-es cseppkövek találhatók. Délnyugati oldalában egy magasabb padban folytatódik, melyet több helyen cseppkőkéreg borít. Tetejében kürtő tart felfelé. A barlang folytatását tekintve visszafordul és egy átbújón keresztül megy tovább. Néhány méter hosszan némileg kiszélesedik, de inkább csak guggolni lehet benne. A végpontot képező kisebb fülke egy meglehetősen keskeny szűkületen keresztül közelíthető meg. Ebben két ember állva éppen elfér, falai erősen oldottak, tetejében cseppkövesedett omladékban kicsi kürtők haladnak felfelé.

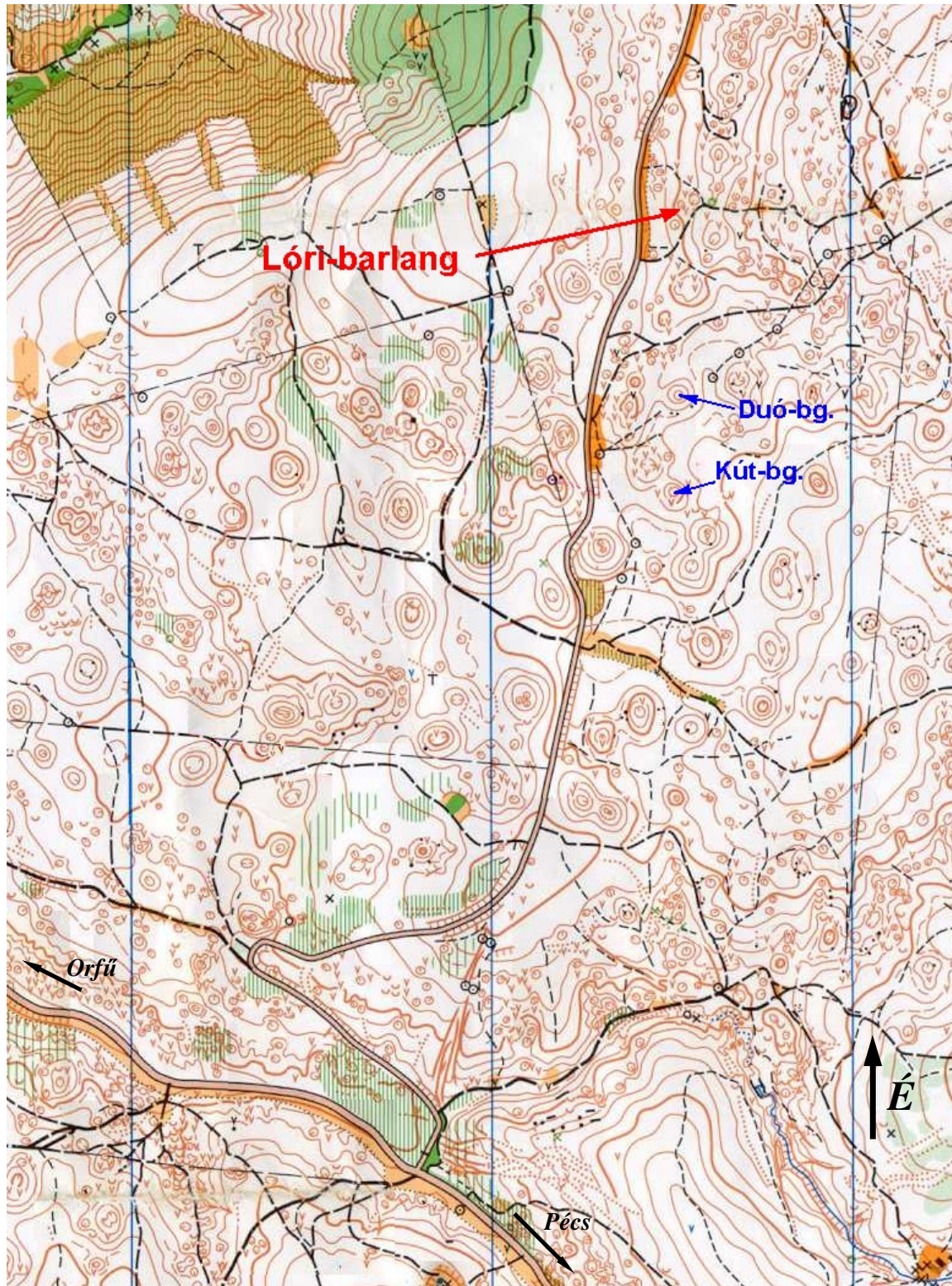
A 2002. december 29-én elvégzett térképezés eredményeként a barlang mélysége eléri a 16,8 m-t, a teljes poligonhossz 35 m. (A térképezésben résztvevők: Lotz Tamás, Ollé Péter, Schneider Károly.)

A barlangban nyüzsögnek a békák. Júniusban 3–4 denevért számoltunk. Decembéri megfigyelés szerint telelő állománya 6 db denevér.

A mellékletben található térképvázlatokon bejelölt zsomboly legkönnyebben a Remete-rét felől Orfú felé tartó műútról jobbra — a Lóri-kulcsosház irányába — leágazó, sorompóval lezárt aszfalt úton közelíthető meg valamivel több, mint 1 km-es sétával.

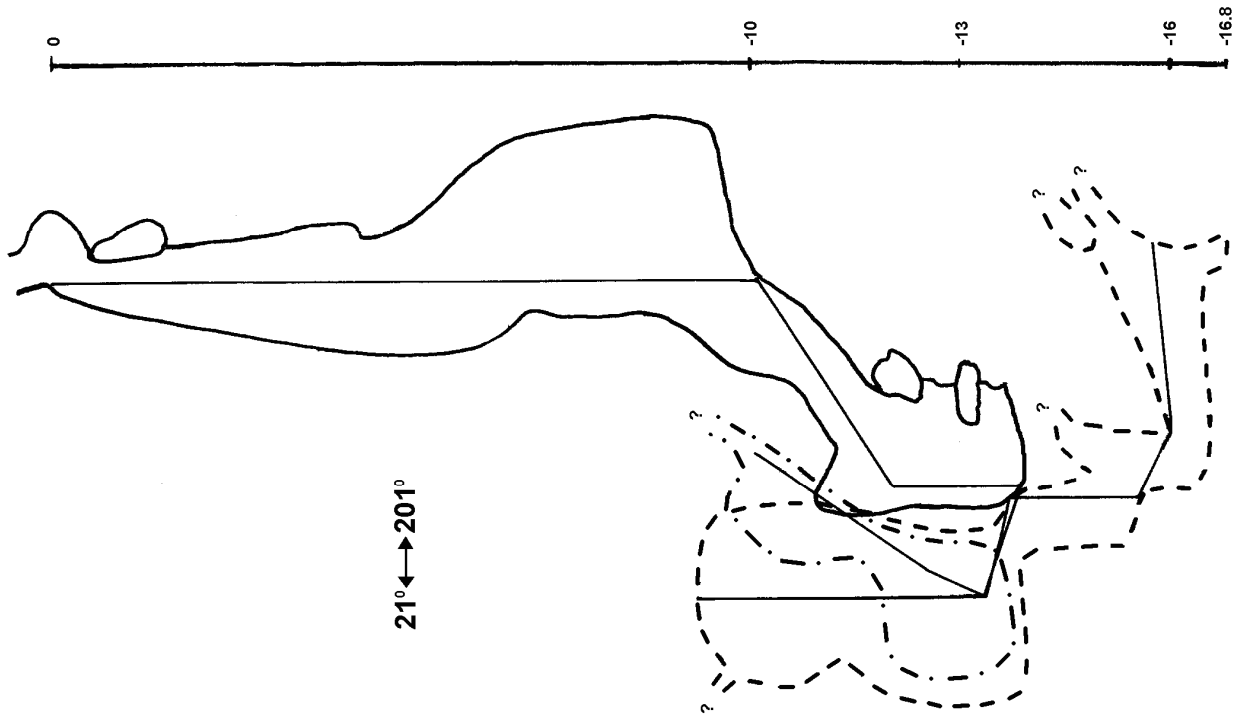
Egyesületünk a Duna Dráva Nemzeti Park igazgatóságánál 2002. június 6-án kelt levelében jelentette be az új barlangot és kérte annak nyilvántartásba vételét, elnevezésében való részvétel biztosítását.

A Lóri-barlang megközelítése:

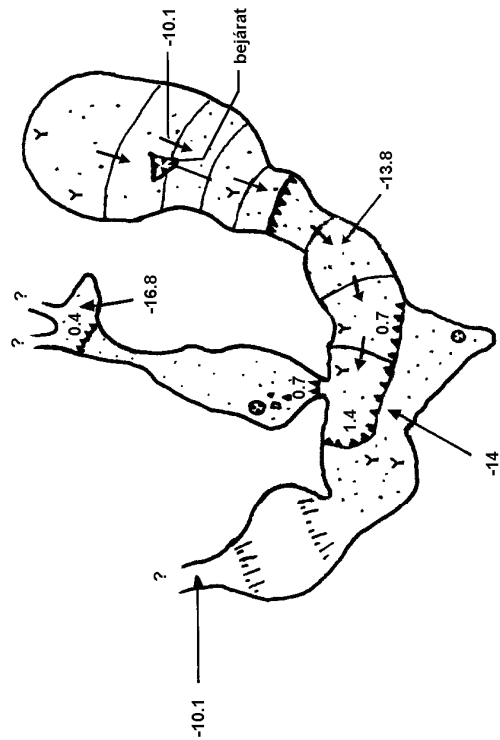
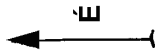
1:12200

Alapszintköz 5 m

Lóri-barlang

M 1:100

Mérést végezte: Schneider Károly
 Ollé Péter
 Rajz: Lotz Tamás

2002 december 29

Pietró-barlang

(Tegzes Zoltán)

Bejárat a Depó-terembe Fotó: Tegzes Zoltán

A 2001. év kutatási eredményein felbuzdulva nagy reményekkel folytattuk 2002-ben is a Pietró-barlang feltáró kutatását. A T-folyosóból nyíló, szűk végponti hasadék átbontásával újabb terembe jutottunk. A következőkben a továbbjutás lehetőségeit és problémáit is komolyan mérlegelni kellett. Nyári táborunk alatt a folytatásért kemény munkát végeztünk. Bár a 2002. évi végponthoz képest további hasadéktágítással közel 20 m új járat adódott a barlang hosszához, újabb kérdések vetődnek fel a barlang járható méretű folytatását és más környékbeli barlangokkal való kapcsolatát illetően.

2002-ben Egyesületünk elsődleges kutatási pontja a Pietró-barlang 2001-ben elért végpontja volt. A 2001-es feltárással a barlang hosszát sikerült megdupláznunk, az akkor talált üregek mérete jelentős volt a barlang korábbi méreteihez képest.

A végpont 10–25 cm széles, 1,5–2 méter magas, 1 méter hosszú hasadék volt, mögötte tágasabb fülke körvonalait lehetett kivenni. Az intenzív huzat és a körvonalazódó fülke alapján joggal feltételeztük, hogy járható méretű folytatást találunk a hasadék mögött. Ezt a hasadékot 2002.01.12-én sikerült átbontanunk (az átbontásról készült élménybeszámolót külön cikkben közöljük). A szűkület mögött — mint azt sejtettük — nagyobb fülkét (termet) találtunk. Hossza 2,5 méter, 1 méter széles, mennyezete rézsűsen ereszkedik alá, déli oldalán 3 méter magas, északi oldalán már csak kúszva lehet benézni a folytatásba. Aljzatát a taposás hatására fellazult, csizmaszárközépig érő, híg sár borítja. A terem egyetlen cseppkőképződménye egy kb. 2,5 méter magas, fél méter széles cseppkőlefolyás, mely egy, a terem oldalfalának támasztott, félbevágott oszlopra emlékeztet. A termet később Depó-teremnek neveztük el. A járat folytatása lehangoló: 15 cm széles, 1,5 méter magas kelet–nyugati irányú hasadék, ebben kb. 2 métert látunk előre. Biztatást csupán az intenzív huzat jelent, valamint az, hogy a

Cseppkőlefolyás a Depó-teremben

Fotó: Tegzes Zoltán

hasadékban nagyon erős a visszhang. A visszhangot akkor még egy nagyobb terem jelének tartottuk, azonban hamar kiderült, hogy a hosszú, szűk, kanyargó járatból visszaverődő hang tréfált meg minket.

Mérlegelnünk kellett, hogy érdemes-e nekiállni a hasadék tágításának.

Ami mellette szólt:

- Az új részbe hasonló méretű hasadék kitágításával jutottunk be, 5 méter hosszban kellett kitágítanunk.
- Intenzív huzat
- Radontranszport vizsgálatok eredménye alapján a barlangnak jelentős méretű folytatása van.

Ami ellene szólt:

- Barlang természetes állapotának megőrzése
- A várhatóan jelentős mennyiségű kitermelt kötörmelék a közeli termekben kell elhelyeznünk, felszínre juttatása jelenlegi erőforrásainkkal kivitelezhetetlen. A kialakítandó deponáló helyek feltöltése semmiképp nem nevezhető természetvédő magatartásnak!
- Tulajdonképpen vaktában állunk neki a bontásnak, hiszen a hasadék vége nem látszik, hossza ismeretlen.

A Depó-terem utáni járat kezdete

Fotó: Tegzes Zoltán

Végül a járat kitágítása mellett döntöttünk. A munkát február 9-én kezdtük el. Hilti-patronos járatágítást alkalmazva kb. 50 cm széles járatot hajtottunk. Az ÉK–DNy-i irányú járat 2,5 méter után hirtelen ÉNy-i irányba fordult, szélessége továbbra is tartotta a 15–20 cm-t. A hasadék ebben az irányban 2 métert ment, majd észak felé fordult. Június végére már 5 métert haladtunk előre.

A feltárás további része hagyományos nyári kutatótáborunk keretein belül zajlott. A tábor 2002. június 29-től július 6-ig tartott. Fő célunk a Pietró-barlang végponti hasadékának tágítása volt, valamint megfelelő létszám esetén a közeli Lipóci inaktív-nyelőben való próbabontás. Kutatótáborunkban 17 fő fordult meg, a napi átlagos létszám 5–6 fő volt.

A Pietró végpontján a járat északi irányban 1,5 métert haladt, majd ismét ÉNy felé fordult. A kanyar után a szűk járat kezdett kitágulni, mérete lehetővé tette, hogy mintegy 2,5 métert küszünk benne előre. Vége sajnos ismét összeszűkül a jól megszokott 20 cm-es hasadékká. Ezt

kitágítva a járat nyugati irányban haladt tovább 3 métert, majd DNy felé fordult. Ezt az 1

méteres szakaszt már csak annyira tágítottuk ki, hogy benézhesünk az utolsó kanyar mögé. A folytatás továbbra is szűk, csupán 15–20 cm széles, nyugati irányba tartó hasadék. A belógó élek miatt kb. 1,5 métert lehet előre látni. Nem látszott, hogy a járat elfordulna valamerre.

A látottak alapján úgy döntöttünk, hogy felhagyunk a járat további tágításával, noha technikailag nem ütközne nehézségbe a járathajtás folytatása. Döntésünk legfőbb oka, hogy a kialakított deponáló hely megtelt, további törmelék elhelyezése csak a barlang értékeink jelentős sérülésével lenne lehetséges, ezt pedig nem szeretnénk.

Nyitott kérdés maradt, hogy van-e járható méretű folytatása a barlangnak? Sajnos ezt a kérdést jelenlegi ismereteinkkel nem tudjuk megválaszolni.

Mivel a barlang továbbra is a közeli Tüskés-zsomboly felé tart, jövőbeni célunk annak kiderítése, hogy a két barlang egy rendszert alkot-e.

A Pietró-barlang teljes hossza 130 méter, mélysége 29 méter.

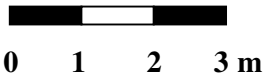
A kutatótábor során július 2-án próbabontást végeztünk a Lipóci inaktív-nyelőben. A nyelő a Lipóci-víznyelőtől kb. 30 méterrel keletre található. A nyelő kb. 6–8 méter átmérőjű, 3 méter mély tölcészerű beszakadás, déli és keleti oldalában szálkő-kibúvással. A nyelő alja a töredezett sziklafal tövében laza törmelék és omladék. Kb. 60 cm-t mélyítettünk a nyelőn, a további feltáráshoz azonban jelentős mennyiségű földet kellene eltávolítani, s ezt követően ácsolás is szükséges lenne. A tábor további részében a létszám nem tette lehetővé, hogy folytassuk a nyelő feltárást.

A kutatótábor a családias létszám ellenére — vagy pont emiatt — jó hangulatban telt.

Táborunkon résztvevett: Fodor István, Kertes Erika, Parrag Tibor, Tegzes András, Seres Anikó, Szira Fruzsina, Vincze Mariann, Balogh András, Szatyor Miklós, Falusi Boglárka, Lotz Tamás, Klisz Tibor, Tegzes Zoltán, Ollé Péter, Past András, Zalán Béla, Zalánné Borbás Rita.

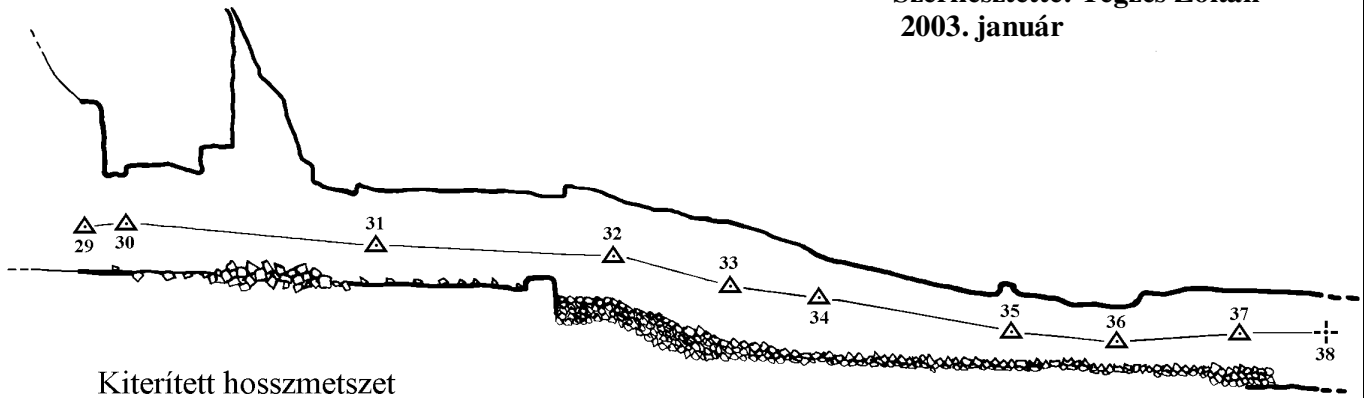
Pietró-barlang

2002-ben feltárt szakasza

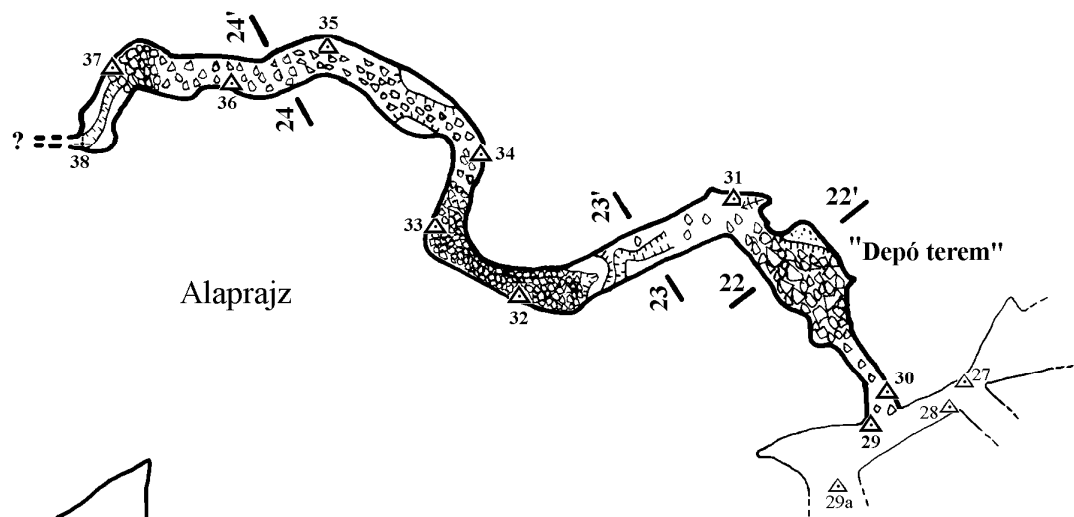

M1:100

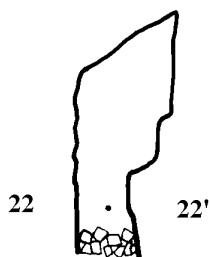
Felmérte: Tegzes Zoltán
Vincze Mariann
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2003. január

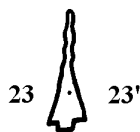
Kiterített hosszmeteszet

Alaprajz

22 22'

23 23'

24 24'

Máriagyúdi-barlang

(Lotz Tamás)

A Máriagyúdi-barlangban 2002-ben is végeztünk feltáró kutatást. Sajnos a végpont 3 m után keskeny szálkő-hasadékká szűkül össze. A barlang még ismeretlen részeinek kutatását a továbbiakban érdemes lenne elsősorban tudományos oldalról megközelíteni.

Augusztusi „Kutatótáborunk” a Máriagyúdi-barlangnál

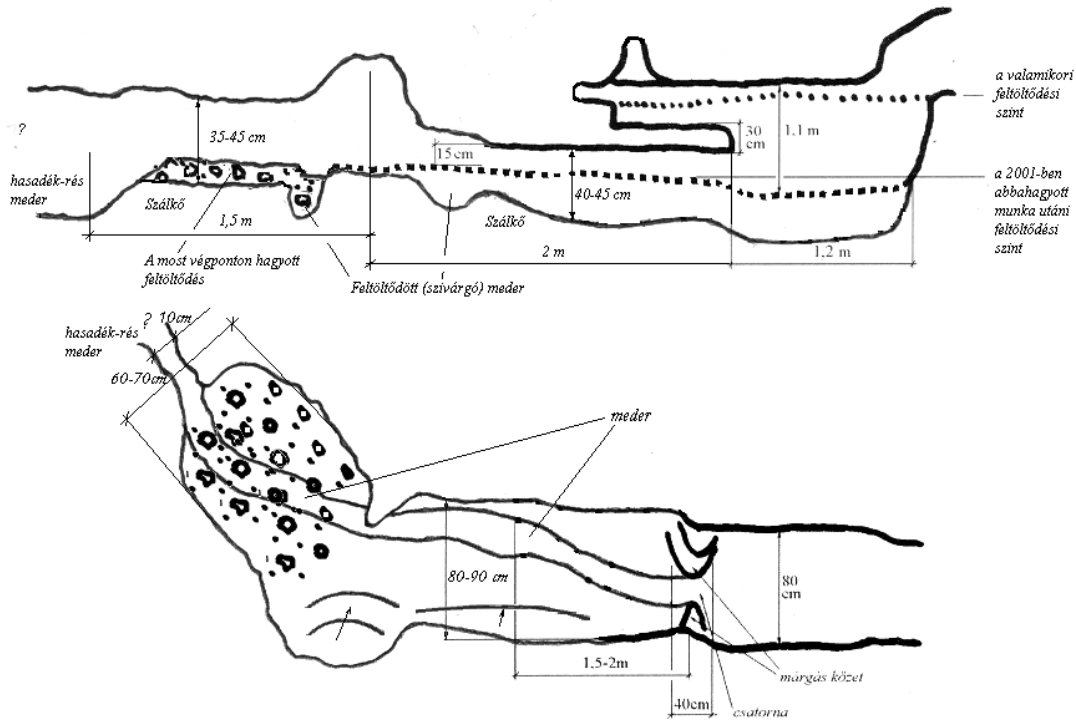
Fotó: Ollé Péter

A feltáró kutatásra 2002. augusztusának első hétvégéjén került sor. A végponton végzett 1,5 napos munka eredményeképpen a barlang kb. 2–3m-rel lett hosszabb az előző évhez képest.

A kitöltést teljesen eltávolítottuk a járatból, de komolyabb tágítást nem hajtottunk végre, ezért a végpont csak hason csúszva közelíthető meg a kb. 40–45cm magasságú és kb. 80–90 cm széles járaton keresztül egészen kb. 2 m hosszúságban, ahonnan kb. 50–60°-ot jobbra fordul és tart előre még kb. 1 m-t (35–45 cm magasság, 60–70 cm szélesség), majd leszűkül és a vége egy kb. 0,5x0,15 m-es szálkő-hasadék. Látható volt már korábban is, hogy a víz folyamatosan csordogál, ennek útját a fenéken haladó, átlagosan 5 cm széles meder is jelzi.

Az új végpont további bontását nem tervezzük, viszont szeretnénk távhőmérős mérésekkel más kutatási pontot/pontokat kijelölni és a barlang esetlegesen ismeretlen részeit felkutatni.

Az augusztusi kutatásról az alábbi helyszínrajz készült:

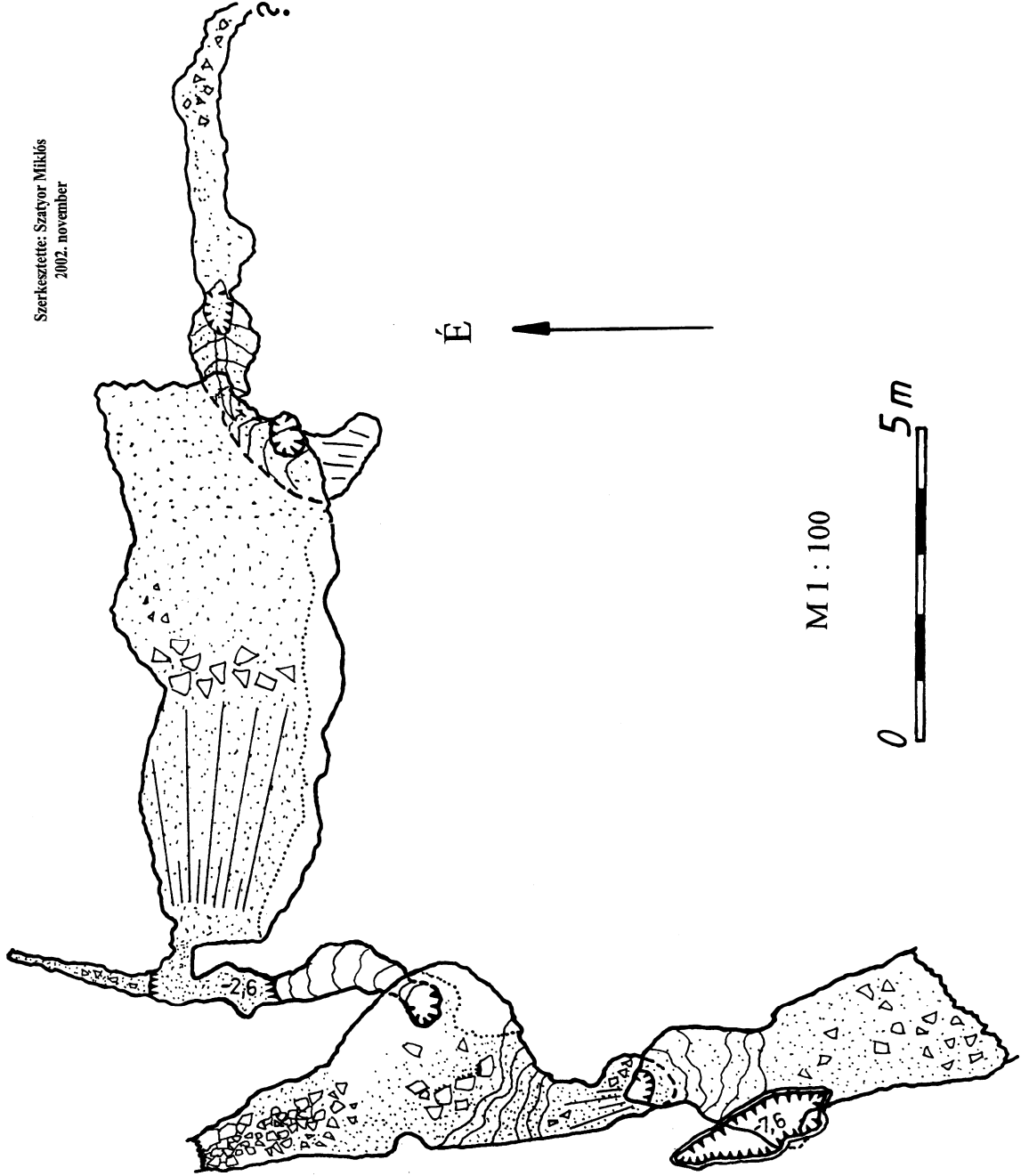

Az elmúlt évek munkájának feltérképezését 2002. novemberében készítettük el.

A feltáró kutatás munkálataiban és a térképezésben részt vett: Fodor István, Lotz Tamás, Ollé Péter, Szatyor Miklós.

Máriagyűdi-barlang (Alaprajz)

Szerkesztette: Szatyor Miklós
2002. november

É

M 1 : 100

0 5 m

Tudományos munkák

Radontranszport mérések néhány mecseki és egy máriagyúdi barlangban

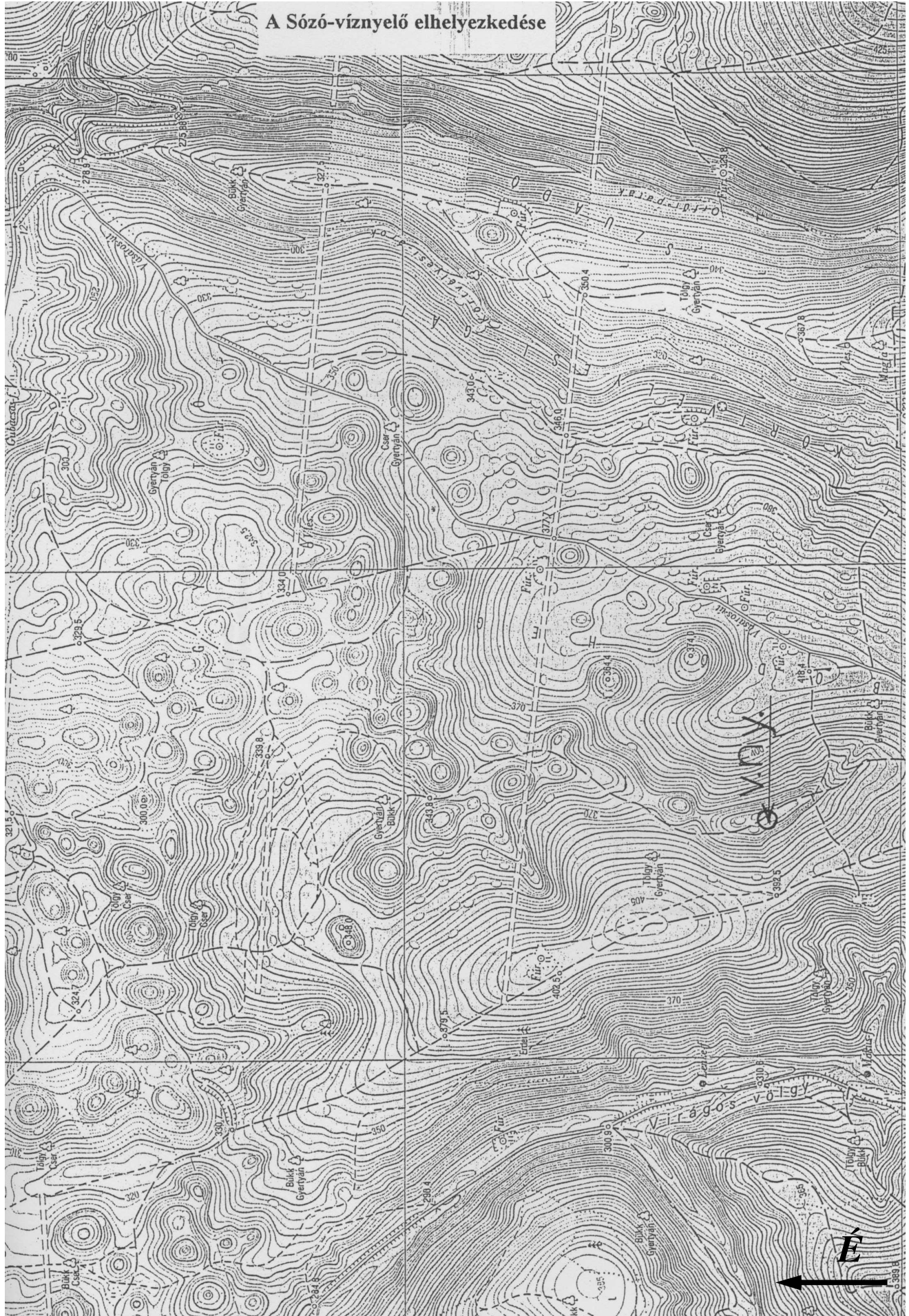
(Zalán Béla)

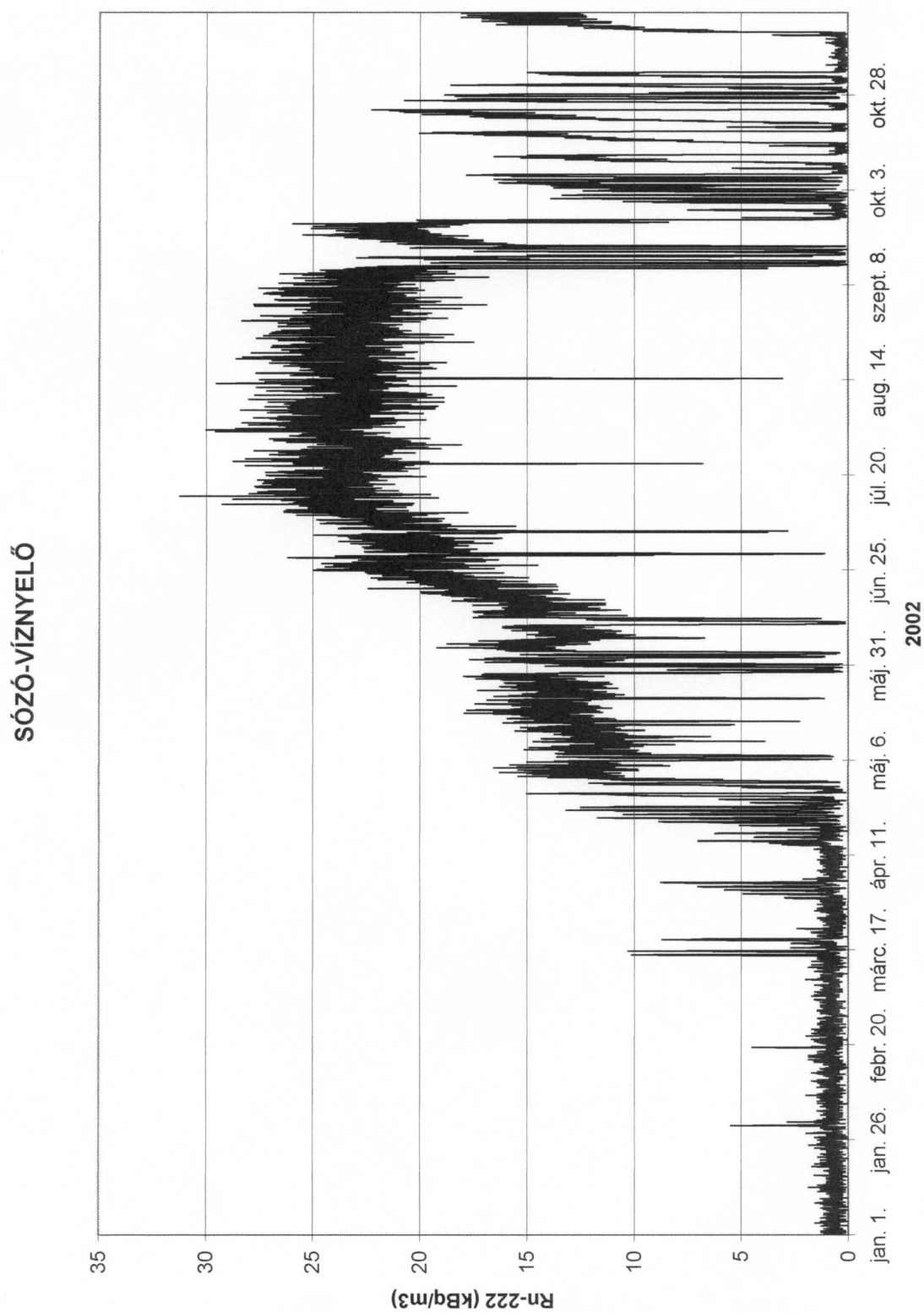
A nyugat mecseki Sózó-víznyelőben folytattuk az évekkel ezelőtt megkezdett méréssorozatot, mely igazolta az eddigi megállapításokat. A Pietró-barlangban ez év elején felújítottuk a méréseket, mert az ott folyó kutatások jelentősen megváltoztatták az üreg nagyságát, és felmerült a lehetősége annak is, hogy valamilyen kapcsolata lehet a közeli Tüskés-zsombollyal is. A kérdés tisztázása végett augusztusban a Tüskés-zsombolyban is méréseket kezdtünk, melyek eddig még nem hoztak egyértelmű eredményeket. Hagyományainkhoz híven idén is folytattuk a különleges elhelyezkedésű Máriagyúdi-barlangban a radontranszport vizsgálatát. Az eddigi eredmények csak megerősíteni látszanak az eddig mérteteket. A műszerek elhelyezésében Lotz Tamás, az adatkezelésben Várhegyi András volt segítségemre.

Sózó-víznyelő

Az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően folytattuk a radontranszport méréseket a víznyelőben. A 2002-es év első napjától november közepéig rendelkezésünkre álló adatok igen jól dokumentálják az évek óta változatlan légáramlási viszonyokat. A téli hideg, felszíni eredetű, alacsony radon tartalmú levegő folyamatos beáramlását alig-alig szakítja meg néhány igen rövid ideig tartó, felmelegedés okozta áramlási iránymódosulás. Kora tavasszal a helyzet jelentősen megváltozik, gyakoribbá válnak a melegebb napok, amit a barlangi légtömegek felszínre áramlása követ. A későbbi tartósabb felmelegedéssel a kiáramlás stabilabbá válik, de még gyakran szakítja meg ezt a tendenciát egy-egy hidegebb nap okozta változás, amikor átmenetileg megáll, vagy megfordul a levegő áramlási iránya. A nyári meleg beálltával a levegő intenzív kiáramlása állandósul, és ezt a folyamatot alig zavarja meg az a két rövid visszaesés, mely ez időszak alatt következett be. A csaknem szeptember közepéig kitartó, egyenletesen jó időt követően, a mérések szempontjából kiváló időszak következett. Ekkor a lehülések és a felmelegedések néhány napos rendszerességgel követték egymást, így az áramlási irányok is ennek megfelelően alakultak. Elsősorban a stabil kiáramlási időszakokban, de máshol is látható, hogy a légáramlásnak napi menete van. Nappal a melegedés hatására erősödik a kihúzó légmozgás, az éjszakai lehülést követően pedig csökken annak intenzitása. Mindezen megfigyelések azt sejtetik, hogy a víznyelőnek a levegő számára könnyen átjárható üregekkel lehet kapcsolata.

A Sózó-víznyelő elhelyezkedése

Pietró-barlang

A barlangban, 1995–99 között már végeztünk radontranszport méréseket. Elsősorban ezek biztató adatainak köszönhetően újult fel a barlang kutatása hosszú idők után 1999 végén. Az elért eredmények a vizsgálati módszer használhatóságát látszanak igazolni. A 2002 februárjában felújított mérésekkel kívántuk vizsgálni az új barlangszakaszok megnyitásának hatását a már ismert légáramlási tendenciákra, valamint egy közeli üreggel való összefüggés kimutathatóságát.

Áttekintve az előző évek mérési eredményeit, és azokat összehasonlítva a 2002-es év adataival, megállapítható, hogy az eddigi beavatkozások (pl. szűkületek kitágítása) nem okoztak a légáramlásban jelentős változásokat. Ez várható is volt, mivel a régi végpontot egy ember számára járhatatlan szűkület alkotta ugyan, de ez a levegő számára nem jelentett áthatolhatatlan akadályt. Az itt végrehajtott járattágítások, és a mögötte feltárt barlangszakaszok megismerése, valamint a jelenlegi végpontot alkotó elszűkülő járatrészben (ahol egyébként a szabad légáramlás mindig biztosított volt) a továbbjutás érdekében végzett munkálatok nem jártak légáramlást módosító hatással. Példaképpen a 2002-es év (1. ábra) és a 1997-es év (2. ábra) mérési adataiból szerkesztett diagrammokat mutatjuk be. Mindkét ábrán jól megfigyelhetőek az egymásra igen hasonlító főbb tendenciák, természetesen az adott év jellegzetességeivel kiegészülve.

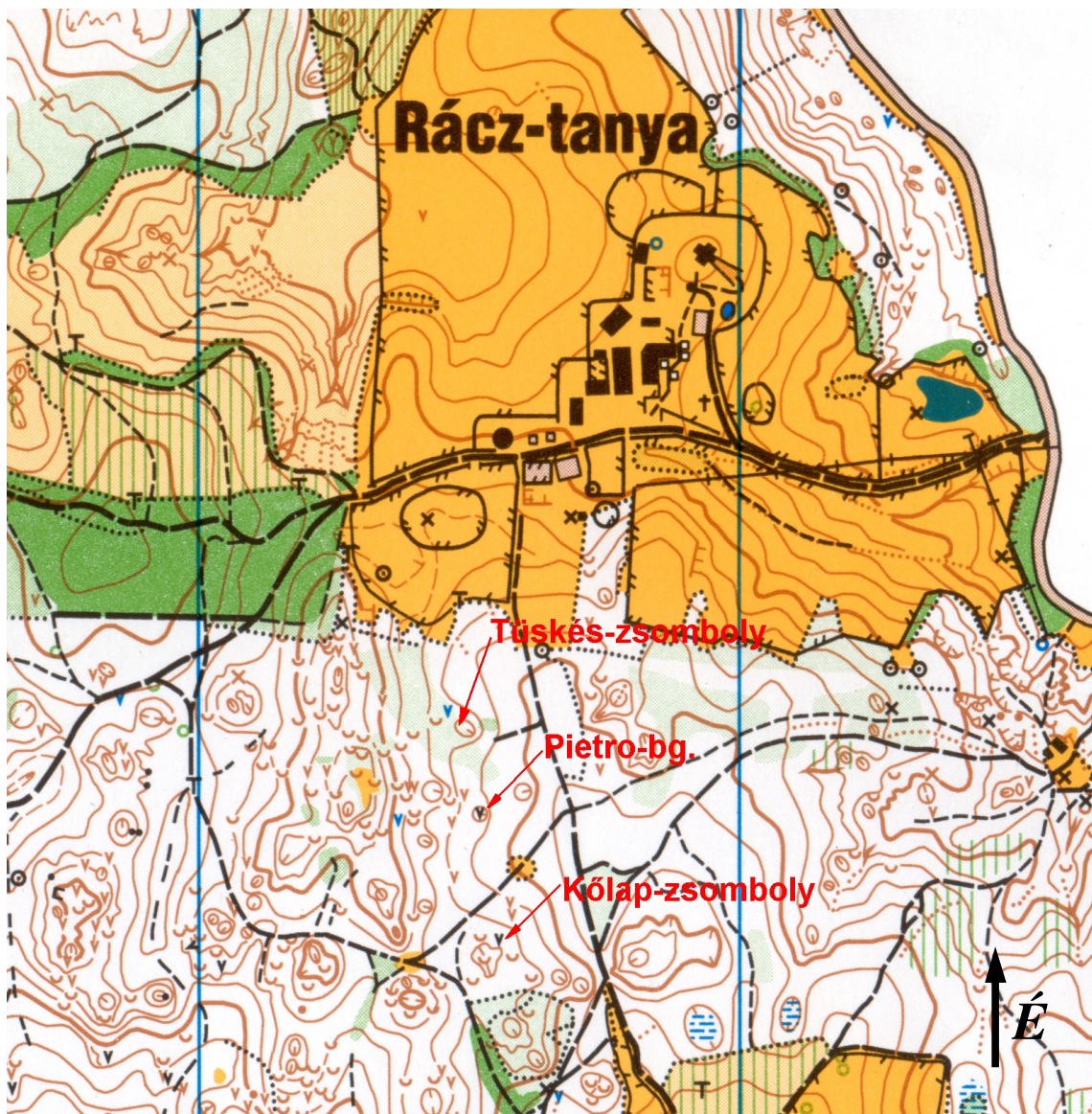
Mint ahogy az a mellékelt térképen is látható, a Pietró-barlang környékén több kisebb–nagyobb üreg is található. A barlang eddig feltárt szakaszának fő iránya a közeli Tüskés-zsomboly felé tart. A két barlang bejárata között 94 méter vízszintes távolság van és a Pietró-barlang bejárata 7,3 méterrel magasabban nyílik. Így nem elképzelhetetlen a két barlang közvetlen kapcsolata sem, ami az esetleges későbbi feltárást segíthetné elő. A kérdés tisztázása végett a kb. 20–25 m mélységű Tüskés-zsombolyban 2002 augusztusában radontranszport mérésekbe kezdtünk. Az első értékelhető adatokból szerkesztett diagram (3. ábra) elég nagy meglepetést okozott egyrészt azzal, hogy az eddig légforgalom szempontjából inaktívnak tekintet zsombolyban ilyen intenzív légmozgás van, másrészt azzal, hogy ez a légáramlás szinte tükörképe a Pietróban mérteknek. Kérdés az, hogy biztos-e a közvetlen összefüggés? Sajnos erre mi a szükséges képzettség hiányában nem adhatunk megcáfolhatatlan választ, csak néhány észrevételt kívánunk rögzíteni.

- amennyiben a két barlang közvetlen kapcsolatban van, akkor bennük bármely irányba is áramlik a levegő, feltehetően hasonló értékeket kellene mérnünk mindkét kiáramlási ponton. Ez jelenleg a Pietróban magasabb.
- ha a két össztérfogatilag is kicsi barlang ilyen közel van egymáshoz és ilyen intenzív köztük a légáramlás, mint ahogy az a Pietrónál télen jól érzékelhető, akkor ott a radonszintnek alacsonyabbnak kellene lennie, mert a felszíni eredetű alacsony radon tartalmú levegő hígító hatásának érvényesülnie kellene.
- ha a rendelkezésre álló 4–5. ábrát jobban megnézzük, akkor olyan szakaszokat találunk, ahol mindkét barlangból kifelé áramlik a levegő, mint pl. október 10-e és 12-e közötti időszak, mely kinagyítva a 6. ábrán látható.
- az is kérdéses, hogy milyen légáramlás alakulna ki az üregekben, ha a másik légmentesen le lenne zárva. Vajon hasonló adatokat kapnánk akkor is?
- a kapott adatok alapján feltételezhetjük-e azt, hogy a két barlangnak egymástól függetlenül van kapcsolata ugyanazzal a barlangrendszerrel?

- a mérések alapján feltételezhető-e az, hogy a Pietró-barlang egy feltételezett barlangrendszer (Mészégető-források barlangja) legmagasabban található nyitott járata?

Ezek és más hasonló kérdések várnak még megválaszolásra. Az mindenképpen megállapítható, hogy ezen barlangok kutatása még koránt sincs befejezve. Továbbiakban is folytatni fogjuk a radontranszporttal kapcsolatos méréseket mindkét üregben. Terveink között szerepel még, hogy téli időszakban a Tüskés-zsombolyt néhány napra légmentesen lezárjuk, és ugyanakkor vizsgálni fogjuk a Pietró-barlang légáramlását annak reményében, hogy így közelebb jutunk a nagy kérdés megválaszolásához, hogy van-e valamilyen összefüggés a két üreg között.

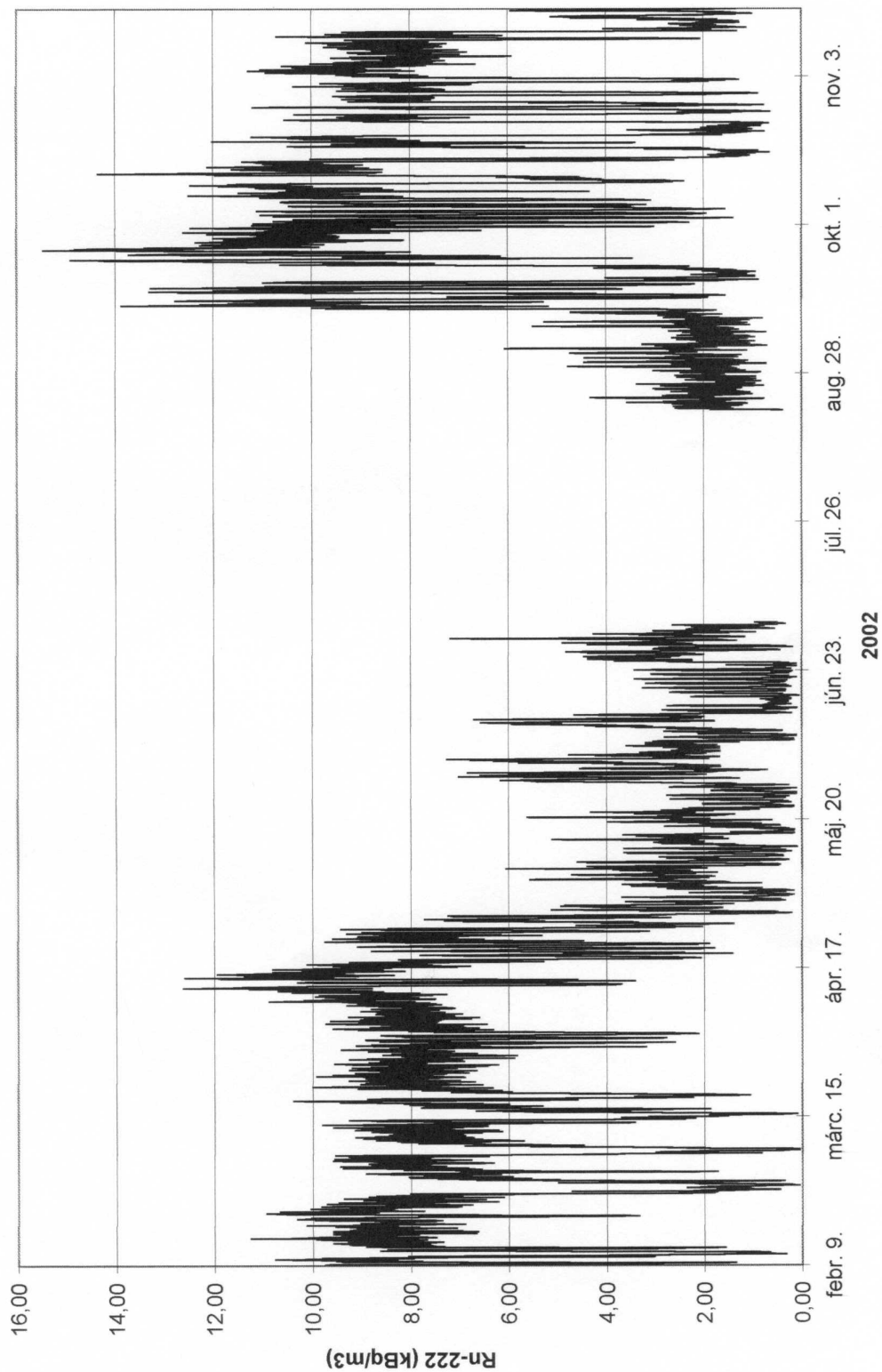
A Pietró-barlang megközelítése:

1:15800

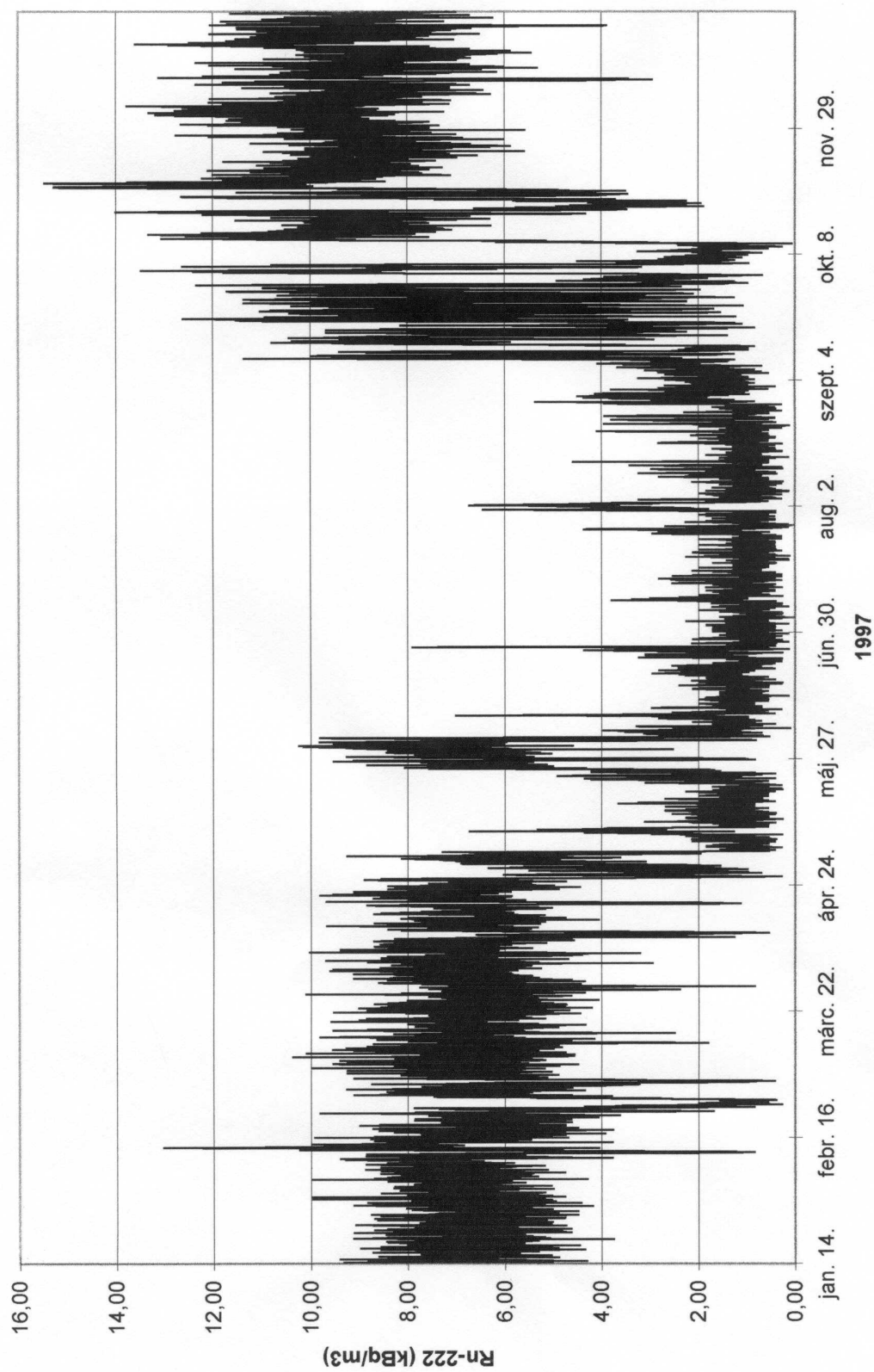
Alapszintköz 5 m

PIETRÓ-BARLANG

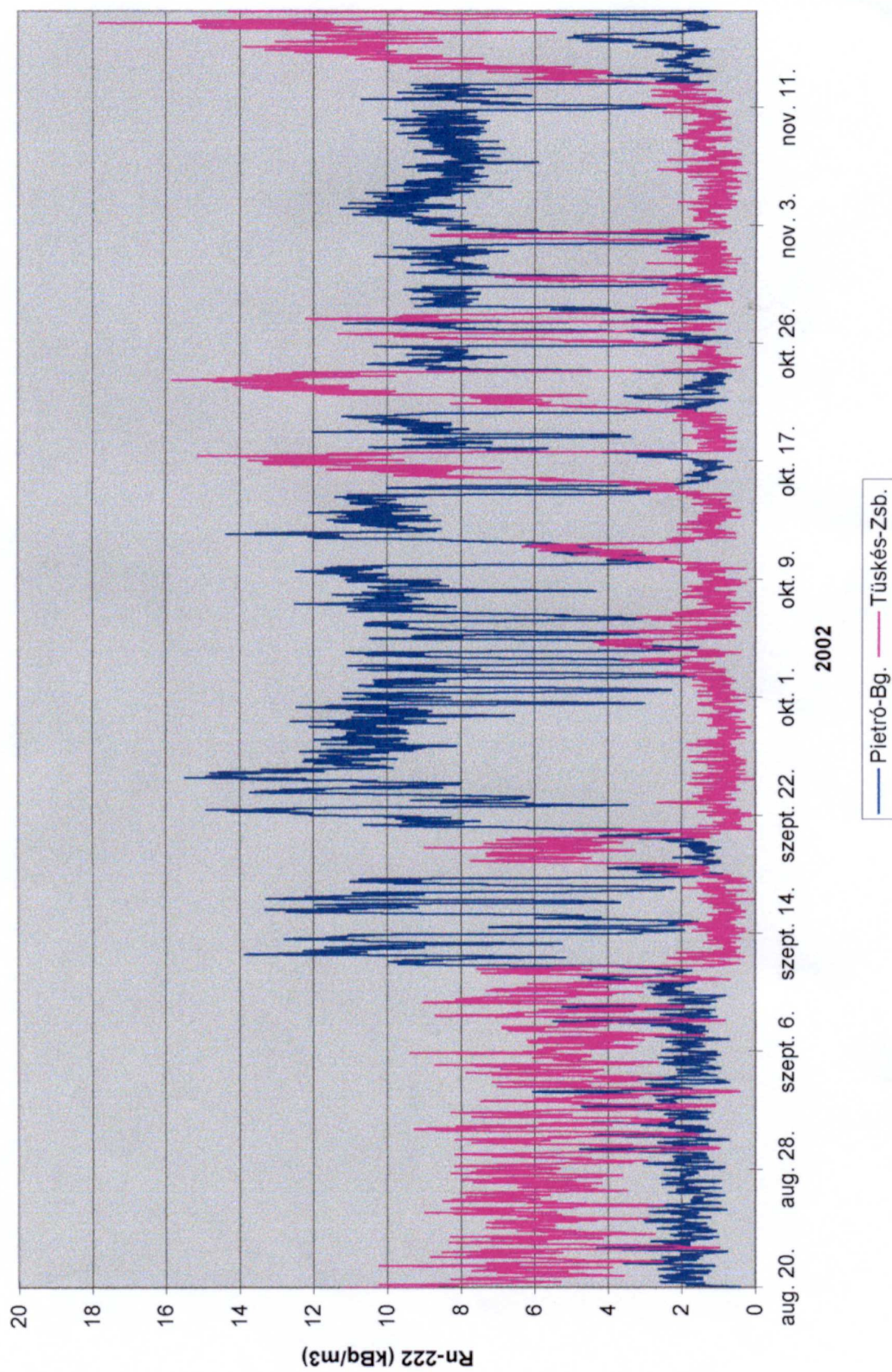
1. ábra

PIETRÓ-BARLANG

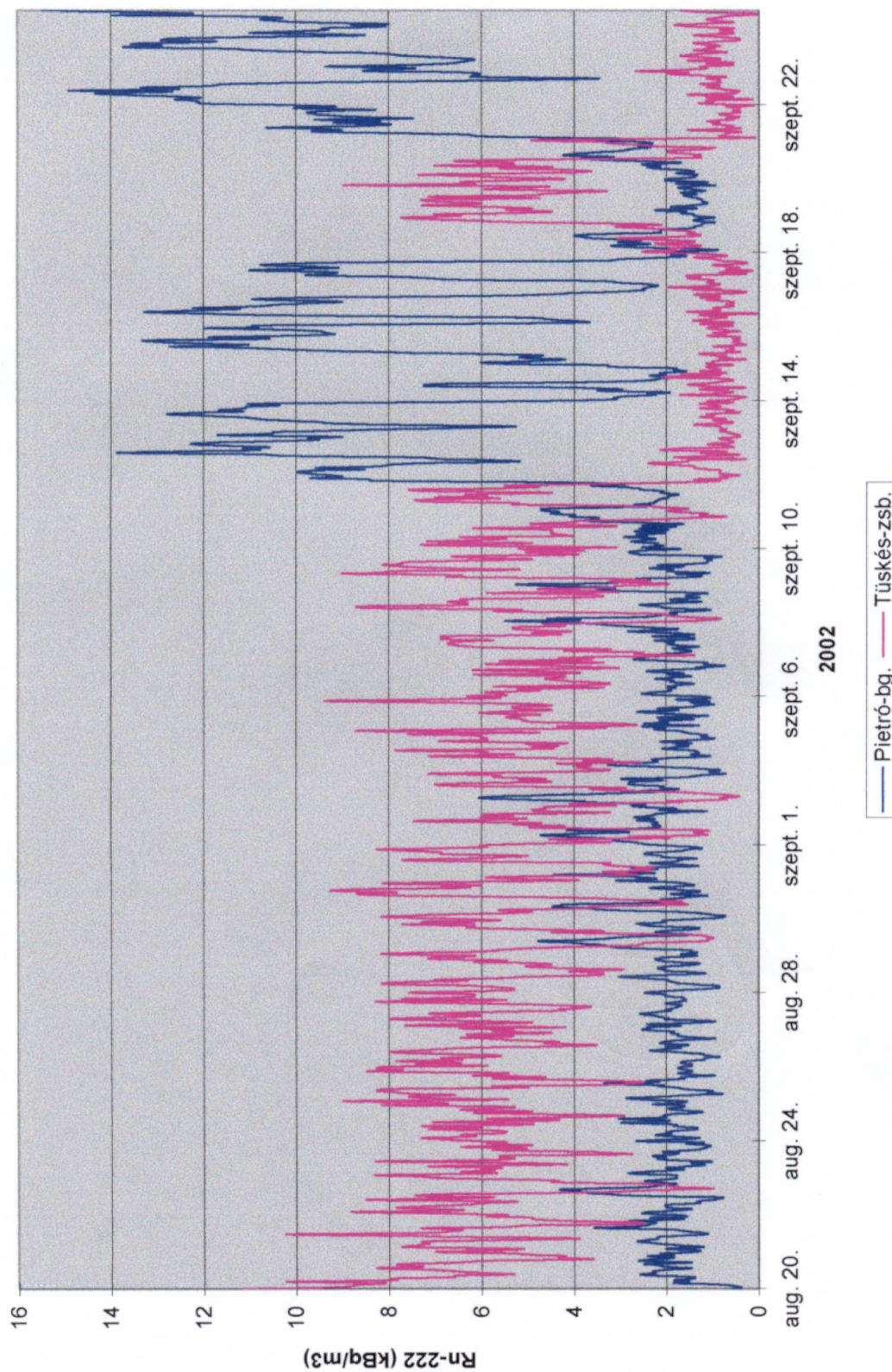
2. ábra

PIETRÓ-Bg. és TÜSKÉS-Zsb.

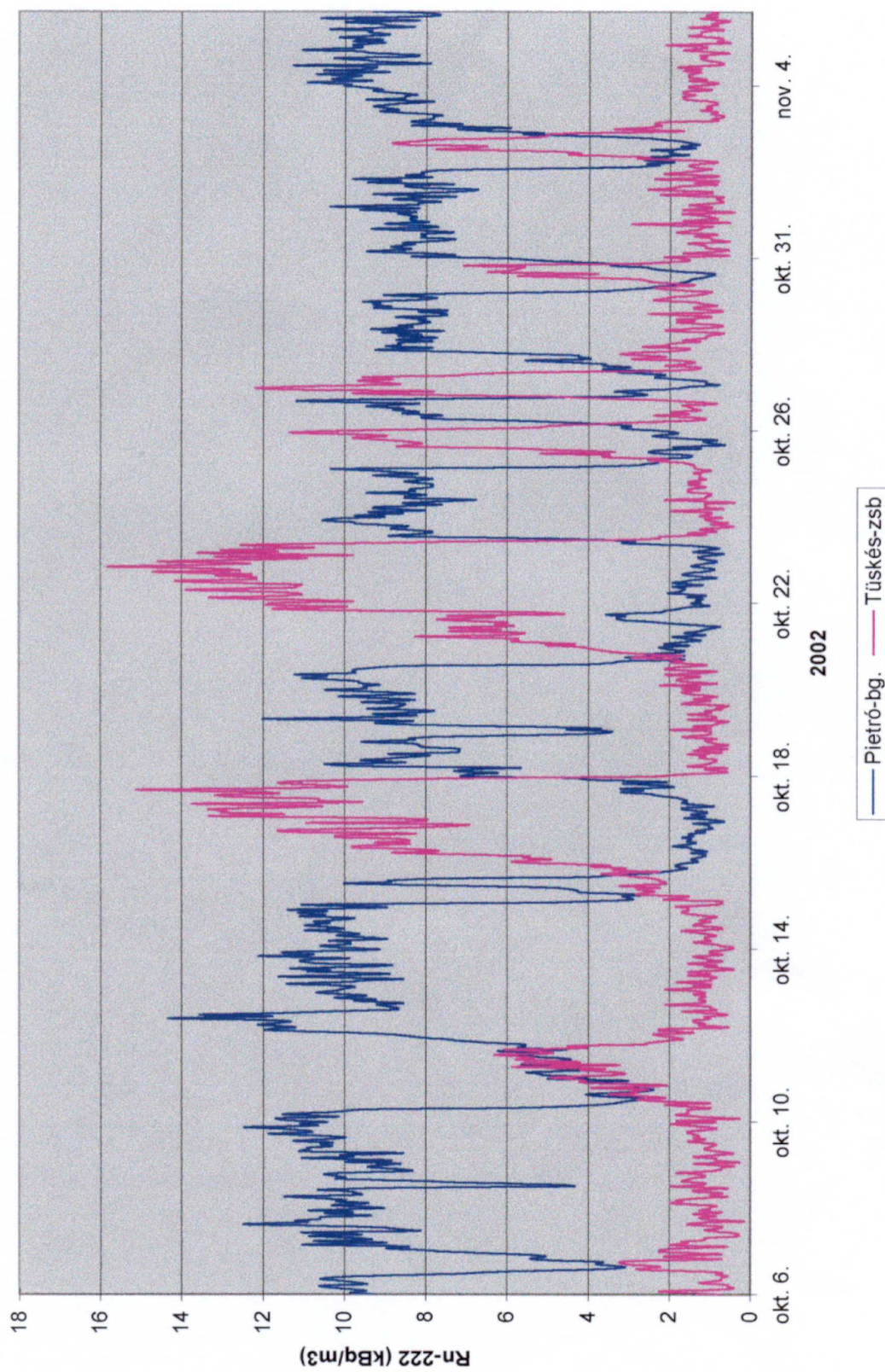
3. ábra

PIETRÓ-Bg. és TÜSKÉS-Zsb.

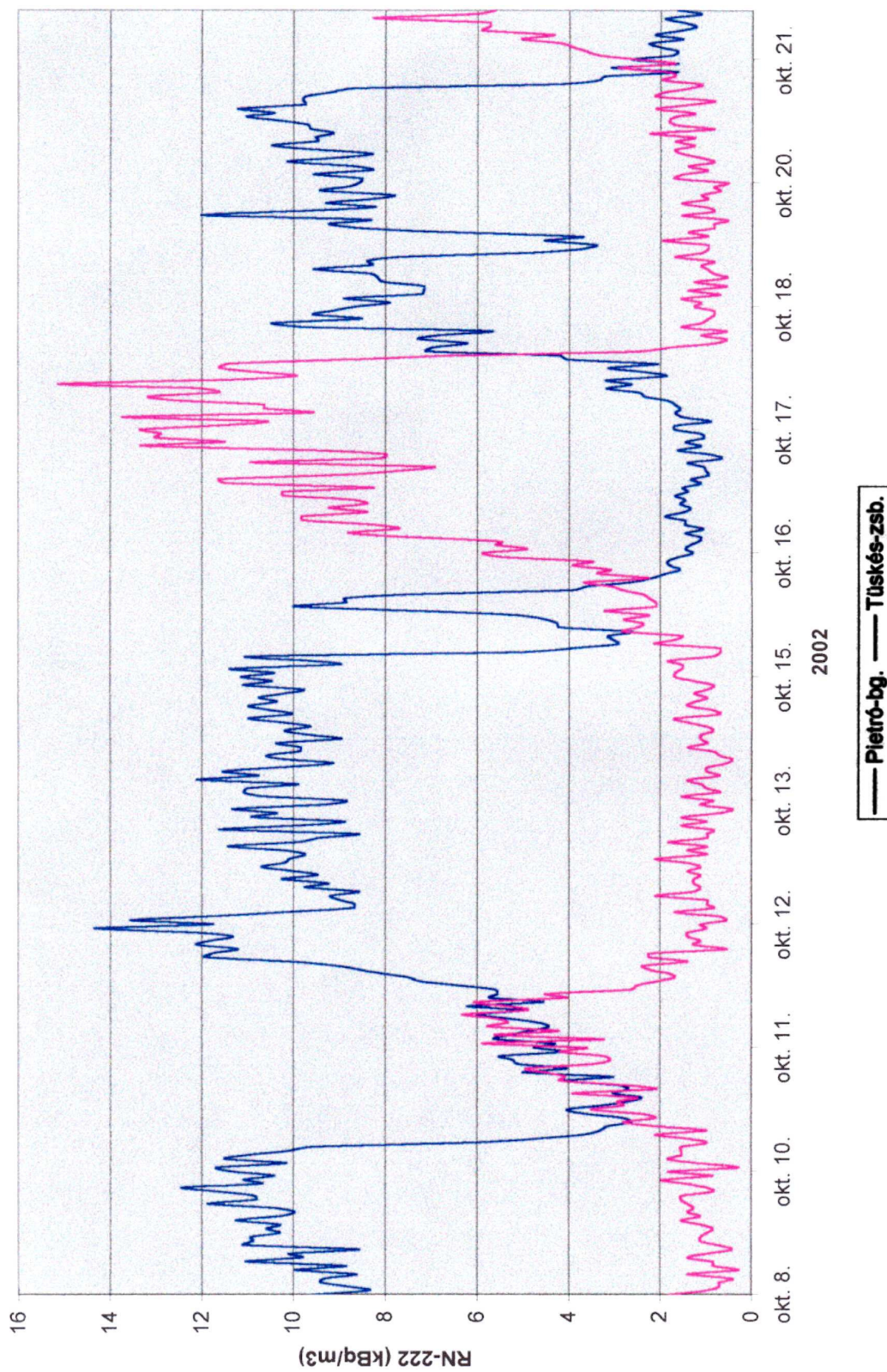
4. ábra

PIETRÓ-Bg. és TÜSKÉS-Zsb.

5. ábra

PIETRÓ-Bg. és TÜSKÉS-Zsb.

6. ábra

Máriagyúdi-barlang

Egyesületünk 2002-ben is folytatta a barlang radontranszport vizsgálatát, és a kapott eredmények az elmúlt évek mérései során megállapított tényeket látszanak igazolni.

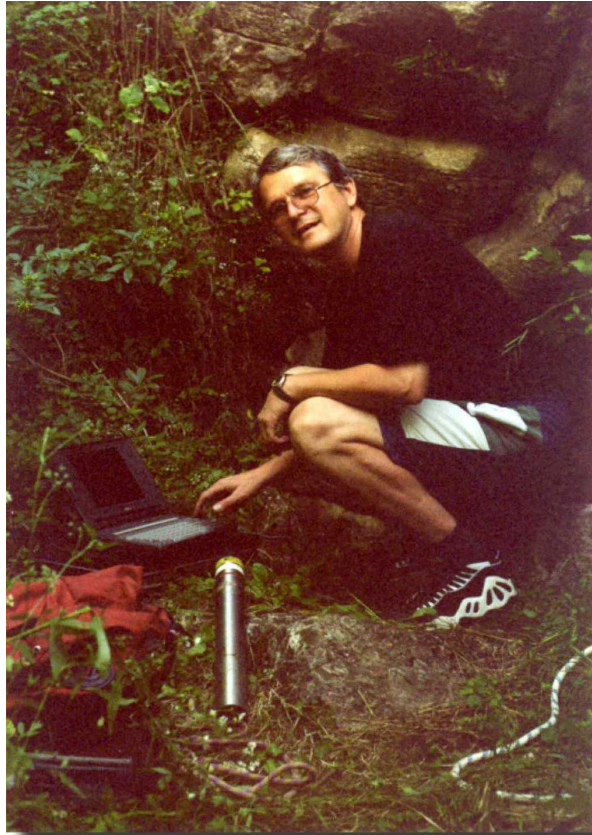
Télen a felszíni eredetű hideg, alacsony radon tartalmú levegő beáramlása csaknem folyamatos, és ezt a tendenciát csak ritkán szakítja meg néhány, talán enyhülés hatására bekövetkező légáramlás-csökkenés okozta gázfelhalmozódás.

A rövidnek tekinthető nagy tavaszi tendenciaváltást néhány, a felszínen lejátszódó, hőmérséklet-ingadozások hatására bekövetkező áramlási módosulások előzték meg.

A helyi meleg klímának köszönhetően kora tavasztól szeptember közepéig tartó légkiáramlást csak olykor zavarta meg egy-egy rövidebb hőmérséklet csökkenés, amit a kiáramlás intenzitásának visszaesése jelez. A 2002-es év őszét a néhány napos meleg és hideg napok váltakozása jellemezte, ennek megfelelően alakult a barlangi légáramlás is. A tendenciaváltozásokat a mellékelt grafikonon tanulmányozhatjuk.

A Máriagyúdi-barlangban kialakuló fő légáramlási viszonyok nagyon hasonlítanak a távoli Sózó-víznyelőben lejátszódó eseményekre, de mindkét barlang sajátosságai és a környezetükben lejátszódó klímaváltozások erősen meghatározzák a finomabb részleteket.

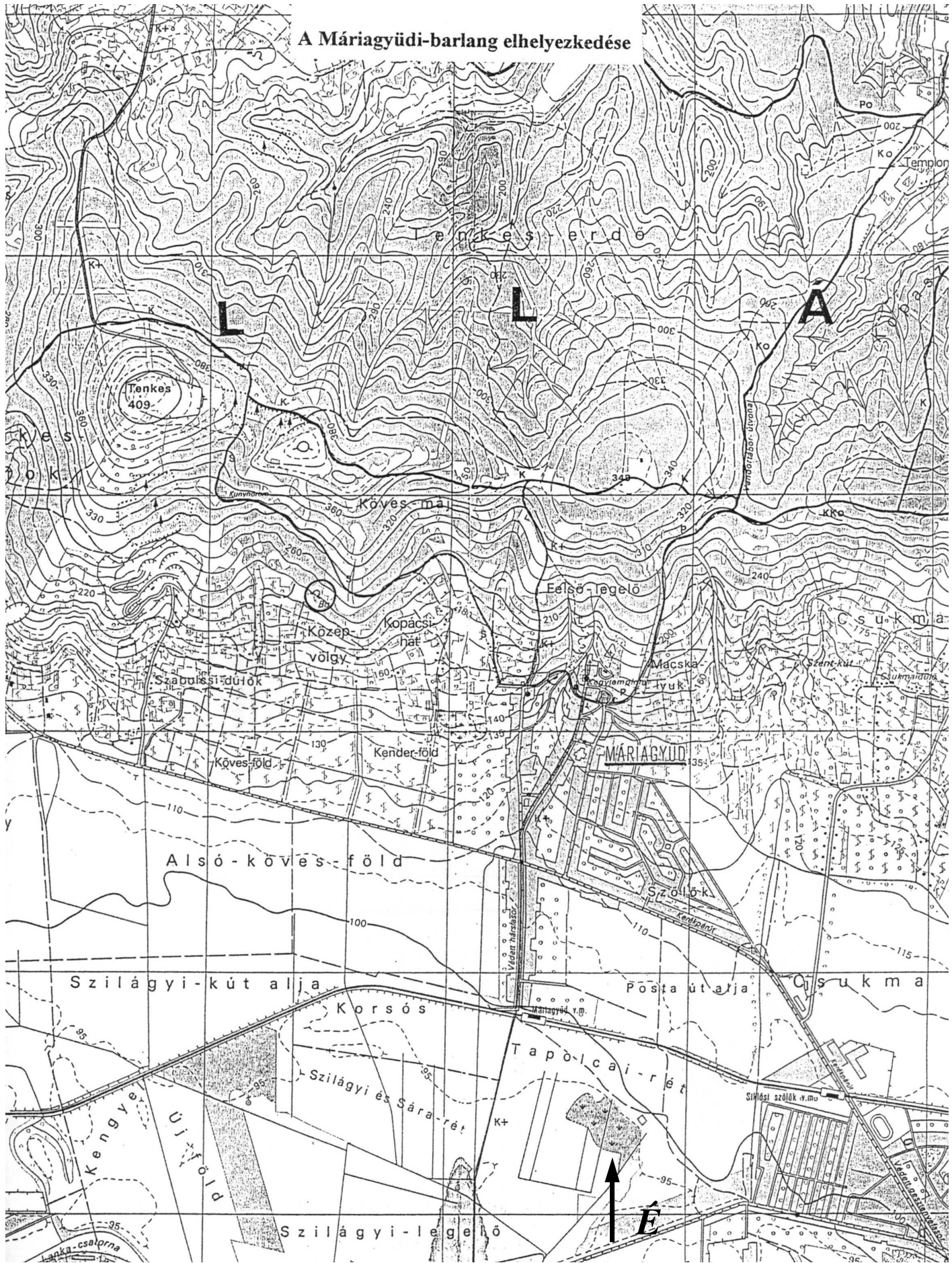
Kiegészítésképpen meg kell jegyezni, hogy a 2000. év második felében mért, és a 2001-es évi kutatási jelentésben közölt grafikon adatai tendenciájukban ugyan helyesek voltak, de értékei túlzottan magasnak bizonyultak. Az ismételten elvégzett elemzések a kiértékelő program helytelen alkalmazását bizonyították. Így az ott dokumentált értékek helyett a most mellékelt grafikon adatai a mérvadóak.

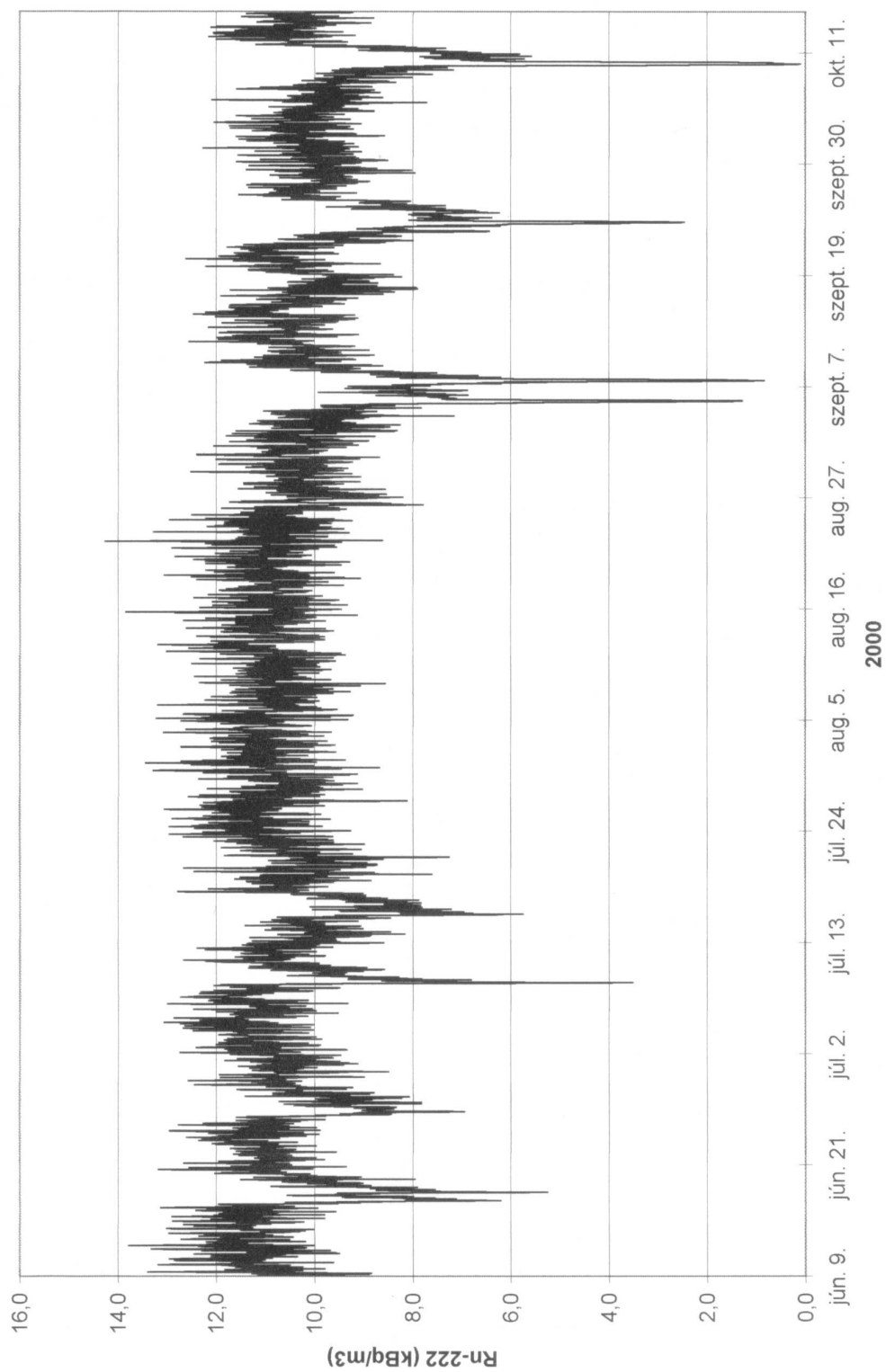
Várhegyi András adatkinyerést végez a Máriagyúdi-barlang bejáratában

Fotó: Zalán Béla

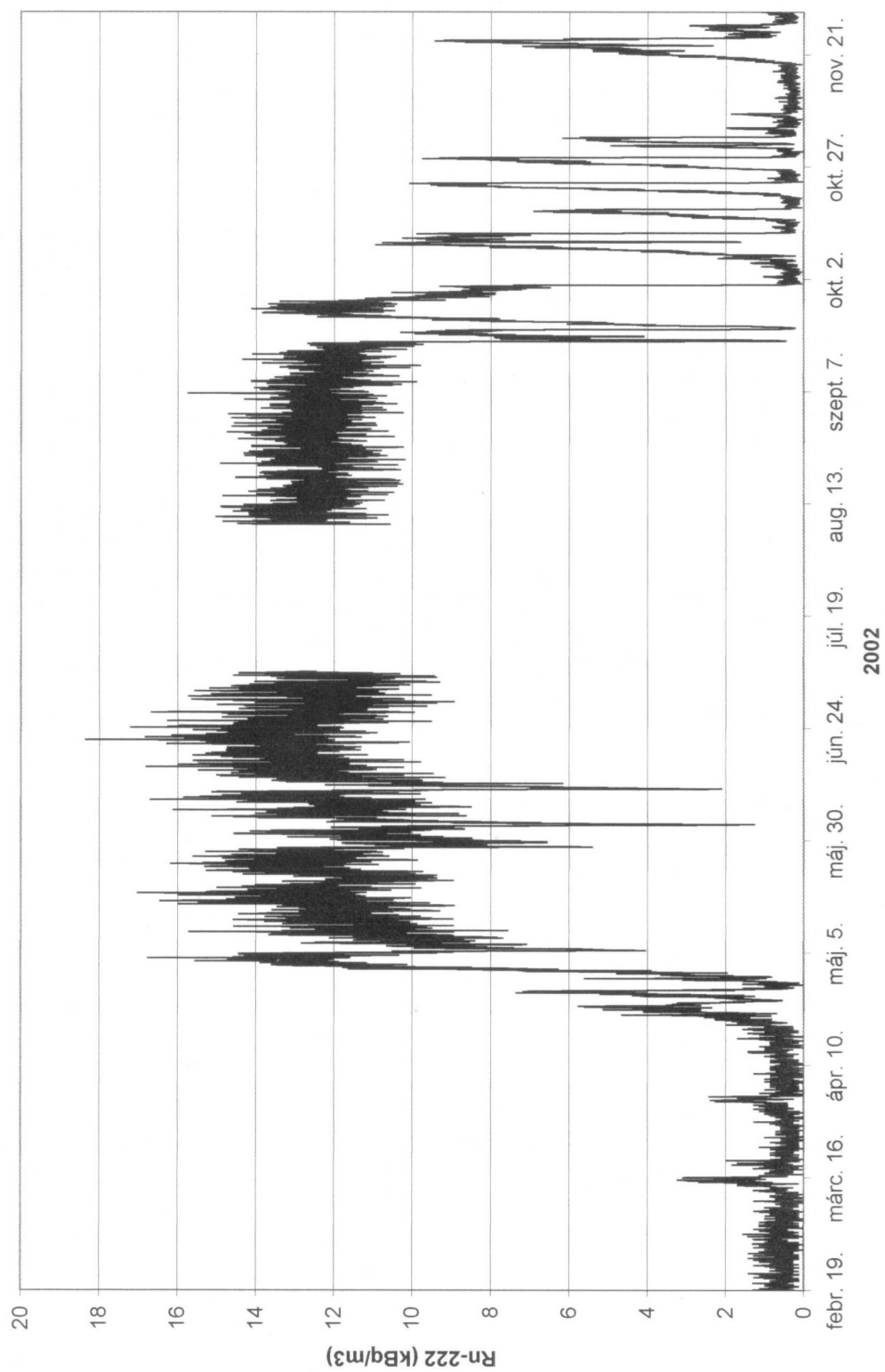
A Máriagyüdi-barlang elhelyezkedése

MÁRIAGYÚDI-BARLANG

MÁRIAGYÚDI-BARLANG

A 2002. évi denevér-monitoring eredményei

(Szatyor Miklós)

Az előző éveknek megfelelően a 2002. évben is elvégeztük a kiemelt jelentőségű barlangok teletű állományainak átvizsgálását. A kapott adatok nagyjából megfelelnek az előző évek átlagainak.

Abaligeti-barlang 2001. 12. 16.

R. ferrumequinum	158 pd
R. hipposideros	12 pd
M. daubentonii	2 pd
Összes:	172 pd

Abaligeti-barlang 2002. 01. 11.

R. ferrumequinum	194 pd
R. hipposideros	22 pd
M. myotis	2 pd
M. bechsteinii	1 pd
M. daubentonii	2 pd
M. emarginatus	1 pd
M. dasycneme	3 pd
P. auritus	1 pd
Összes:	226 pd

Kőlyuk-barlang 2002. 01. 11.

R. ferrumequinum	10 pd
R. hipposideros	10 pd
M. myotis	11 pd
M. blythi	4 pd
M. daubentonii	4 pd
M. dasycneme	4 pd
M. nattereri	1 pd
Összes:	44 pd

Büdöskúti-zsomboly 2002. 01. 14.

R. ferrumequinum	1 pd
M. myotis	90 pd
M. daubentonii	5 pd
M. dasycneme	3 pd
Összes:	99 pd

Köteles-zsomboly 2002. 01. 14.

R. ferrumequinum 10 pd
R. hipposideros 2 pd
M. myotis 11 pd
M. nattereri 1 pd
P. austriacus 1 pd

Összes:

Mohos szikla-zsomboly 2002. 01. 29.

nem volt denevér

Csengő-zsomboly 2002. 01. 29.

R. ferrumequinum 1 pd
R. hipposideros 1 pd
M. myotis 2 pd

Összes:

Kétlyuk-zsomboly 2002. 01. 29.

Nagy-Myotis 57 pd
M. dasycneme 3 pd
M. daubentonii 1 pd

Összes:

Ismeretlen nevű zsomboly 2002. 01. 29.

R. ferrumequinum 2 pd
M. myotis 26 pd
P. auritus 1 pd

Összes:

Vízfő-barlang 2002. 01. 18.

R. ferrumequinum 2 pd
M. myotis 8 pd
M. daubentonii 2 pd

Összes:

Nagyharsány Bauxittárók 2002. 01. 30.

R. ferrumequinum 10 pd
M. nattereri 1 pd

Összes:

Dokumentációs munkák

Délinapfény – zomboly

(Tegzes Zoltán)

A barlang bejáratát 1984.04.15-én találta meg Berta Jenőné. Május 26-án Berta Jenőné, Rónaki László és Zalán Béla átbontották a bejárat akna végén található löszös feltöltődést, ekkor a barlangot 15 méter mélységig sikerült feltárni. Azóta ez az átbontott szakasz ismét feltöltődött a felszínről bemosódott lösszel, ezért ma a barlang csak 7 méter mélységig járható. Az akkori feltárók elmondásából tudjuk, hogy a bejárat akna után még további két aknán lehetett leereszkedni a végpontig.

A zomboly bejárata É-D irányban nyújtott töbör alján, a töbör déli végében nyílik. A bejárat kb. 1,5 méter átmérőjű, közel kör alakú függőleges beszakadás. Ebben 5 métert ereszkedve meredek, agyagos törmelékre érünk, ami barlang végpontjára vezet. A végpontról fölfelé 5 méter magas hasadék indul, ami megközelíti a felszínt.

Nevét onnan kapta, hogy nyáron, az aknán át besüt a nap a barlangba.

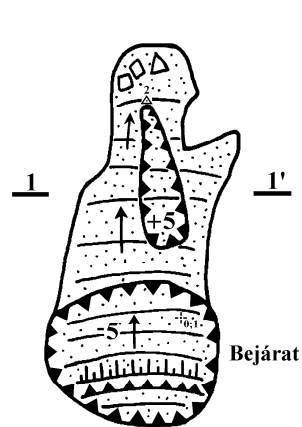
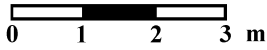
A barlangban képződményeket alig találunk, a végponton kis felületű cseppkőbekéregzés található.

A zomboly teljes hossza 14 méter, mélysége 7 méter. Befoglaló kőzete középső triász anizuszi mészkő.

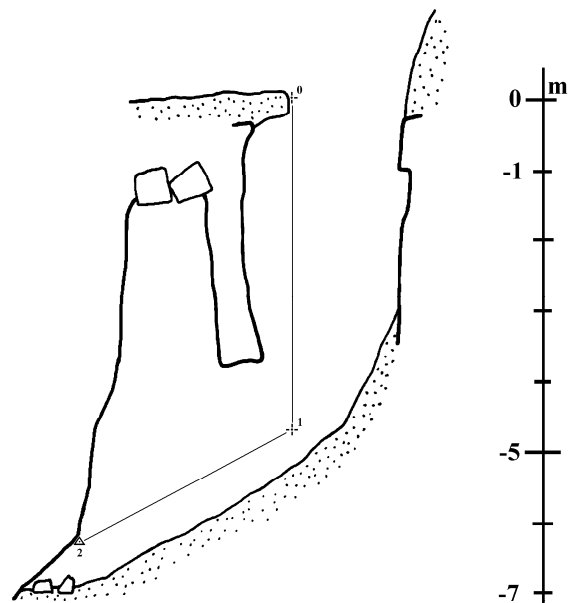
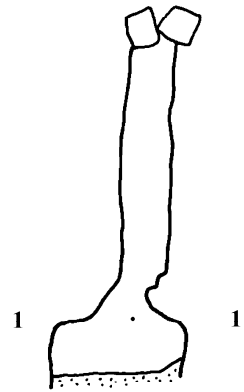
Délinapfény – zomboly

Felmérte: Kovács Tímea
Tegzes Zoltán
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2002.04.14.

M 1:100

Alaprajz

Kiterített hosszmetset

Dübörgő – barlang

(Tegzes Zoltán)

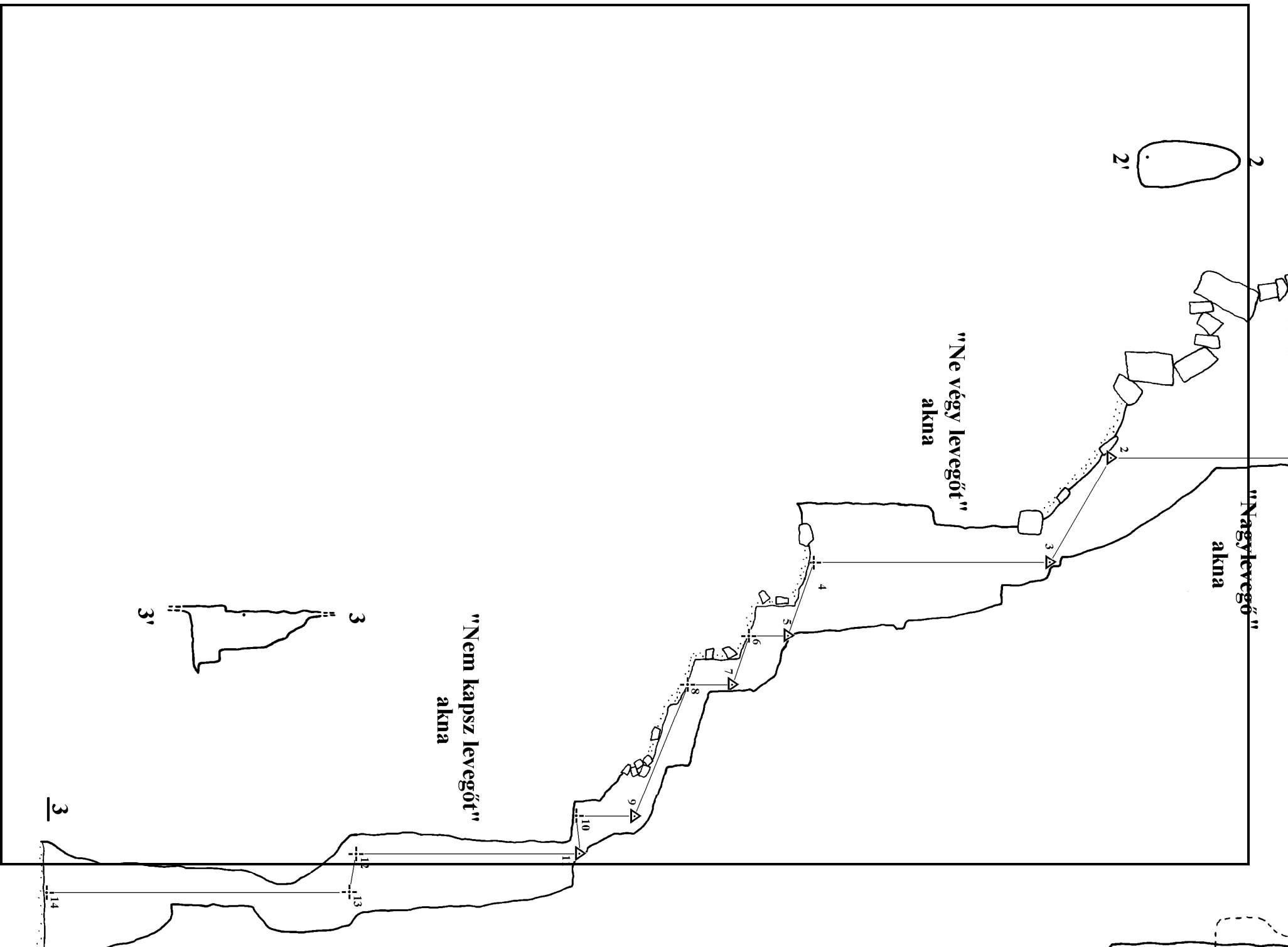
A barlang bejáratát 1980 februárjában, téli terepbejárás közben találta Bodrog József, Csorosz István, Zalán Béla. A barlangot több lépcsőben, 1980.05.05-én sikerült feltárni a ma ismert hosszában. A barlang hossza 43,6 méter, mélysége 36,7 méter.

A barlang egy kb. 70 méter átmérőjű töbor déli oldalának alsó harmadában nyílik szűk bejárat. A bejárati akna („Nagylevegő akna”) 13 méter mély, eleinte szűk, majd 1,5 méter mélyen kezd fokozatosan kitágulni, innentől kényelmes méretű aknában ereszkedhetünk. Az akna alsó harmada tágas hasadékká szélesedik. A hasadék nyugati oldalába omladékos fülke csatlakozik. A bejárati akna alja meredek agyaglejtő, ami a következő aknához vezet („Ne végy levegőt akna”). Ez egy 5 méter mély, tágas akna. Az akna tetején már érezhetjük a magasabb CO₂ koncentrációt. A CO₂ innentől kezdve lefelé haladva egyre nagyobb koncentrációt ér el (a CO₂ egy 1980-ban elvégzett robbantásból és az azóta történt néhány bejárásból származik, a barlangból gyakorlatilag nem szellőzik ki !!!). Ez az akna volt korábban a barlang végpontja. Innen szűk, 3 méter hosszú bontott járaton keresztül 1 méter széles, 2,5 méter hosszú lapos, ferde fülkébe jutunk. A fülke felétől az aljzat törmelékében gyenge vízmosás nyomaira bukkanhatunk. A fülke végén szűk hasadék tette lehetetlenné a bejutást a végponti aknába, itt történt a robbantás 1980.05.02-án. A végponti akna („Nem kapsz levegőt akna”) bejárata alig 30 cm széles hasadék. Ezen átpréselődve 12 méter mély, tágas aknába jutunk, átmérője 1 – 1,5 méter. Az akna alján 3 méter magas kis terem található, ennek nyugati és keleti végén szűk, kb. 6-8 cm széles hasadék megy tovább vízszintes irányban. Az akna alján a zombolyba beszivárgó vizek elfolyásának nyomai láthatók. Itt már olyan magas a CO₂ szint (korábbi, ma már ellenőrizhetetlen mérések alapján nagyobb, mint 10%), hogy huzamosabb ideig veszélyes lehet az akna alján tartózkodni! A jelenlegi CO₂ koncentrációról mért adatunk nincs.

A barlang képződményekben rendkívül szegény, néhány apró szalmacseppkőtől eltekintve nem találunk benne cseppkövet. A barlang formavilágát az oldásformák és az aknák teszik változatossá és érdekessé.

A barlang az aknában kötélén járható, bejárása a CO₂ miatt nehéz és veszélyes, ezt tovább nehezíti három szűkület (bejárat, „Ne végy levegőt akna” alja, „Nem kapsz levegőt akna” teteje).

A zomboly befoglaló kőzete középső triász anizuszi mészkő.

Kétlyuk – zsomboly

(Tegzes Zoltán)

A barlang bejárata 3 méter hosszú, 1 méter széles, 3 méter mély, É-D-i irányú beszakadás. A zsomboly csak kötéltechnika segítségével járható. A beszakadás alján löszös törmelékkúpra érkezünk. Az akna innen két irányban folytatódik tovább, É-i felében lévő lyuk a feltöltődés miatt járhatatlanul szűk. A D-i felén lévő szűk lyukon beereszkedve juthatunk be a barlang belső részébe. Ez a szűk, omladékos szakasz 1,5 méter múlva kezd kitágulni, innen egyre tágasabb, lépcsős aknában ereszkedhetünk le a végpontra. A végpont tágas teremmé szélesedi. Az akna alja löszös, mészkőtörmelékes törmeléklető. A barlangot rendszeresen keresi fel 20-40 fős telelő denevérkolónia, ezért a zsomboly látogatása november 1. – március 30. közti időszakban nem javasolt.

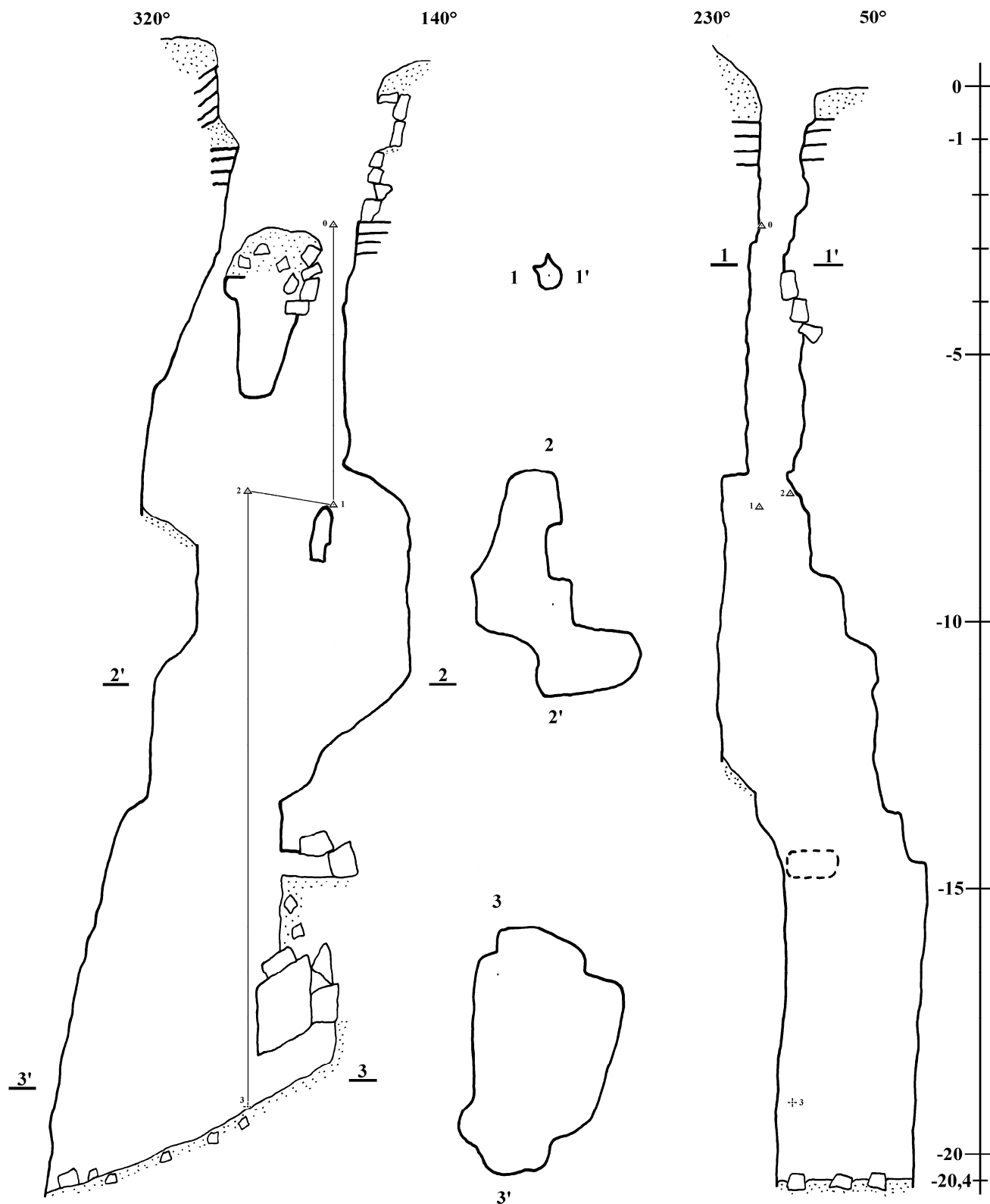
A barlang 20,4 méter mély, maximális horizontális kiterjedése 6,5 méter

A barlang befoglaló kőzete középső triász anizuszi mészkő.

Kétlyuk - zsomboly

Felmérte: Kovács Tímea
Tegzes Zoltán
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2002.04.14.

M1:100

Az Abaligeti-barlang történetéhez

(Zalán Béla)

Az abaligeti Pernecker Mihályné hagyatékából előkerült egy vers, mely valamikor az 1800-as évek második felében született, és hűen számol be egy úri társaság kirándulásáról az ott található barlangban. A vers számos információt tartalmaz a barlangban uralkodó állapotokról és az emberek e természeti ritkasághoz való hozzáállásáról.

A mellékelt verssel, és fordításával először az Abaligeten megrendezett ideglenes helytörténeti kiállításon találkoztam. A bemutató után nehezen akadtam a vers nyomára, míg végül az Abaligeten élő, helytörténettel is foglalkozó Gábor Mária, ma már nyugdíjas tanárnő volt segítségemre. A Pernecker Mihályné hagyatékából származó verset Josef Stenger írta és Francz János, abaligeti lakos bocsátotta az akkori kiállítás rendelkezésére. Fordítását Simák Ágnes, orfűi óvónő végezte nagy-nagy odaadással.

A vers keletkezési idejére, kinyomtatásának helyére csak következtetni tudunk annak tartalma és az alkalmazott nyomdatechnika alapján. Az eredeti verset tartalmazó lapon ugyanis sem évszám, sem a készítő nyomdára utaló bejegyzés nem látható. Az 1800-as évek vége felé és az 1900-as évek elején Pécssett kiadásra kerülő *Fünfkirchner Zeitung* című lap betűformái igen hasonlítanak a vers nyomtatása során használt betűtípushoz, s így nem zárható ki az azonos nyomdai eredet sem, bár az eddig átvizsgált példányokban nem bukkantunk a szövegre. A vers keletkezésének az 1884-es évnél régebbinek kell lennie, mert ebben az évben kezdte meg barlangkiépítői tevékenységét Chalupni János. Ezek után már nem szükséges mély vízben átkelni, sem hason fekve métereket kúszni, és laza imbolygó köveken sem kell felmászni, majd visszafelé hason lecsúszni, mint ahogy a második és ötödik, valamint tizenkettedik versszakban olvasható.

A tizedik versszak megerősíti azokat a régi információkat, miszerint nagy példányszámban tartózkodtak denevérek a barlang bejáratához viszonylag közel eső meghatározott szakaszokon. A tizenharmadik versszakban az üreg belső részében alig-alig előforduló denevérekről olvashatunk, ezt a gyakorlatot mai napig hűen követik az állatok, és előszeretettel használják a barlang külső zónáját telelésre vagy nappali pihenésre, talán ez a régivel megegyező légáramlási viszonyokra is utalhat.

Sajnálatos tény, hogy a barlang amúgy is szerény díszeknek számító cseppkőképződményeit elődeink is pusztították (tizenegyedik versszak), de még szomorúbb az, hogy a barlang adottságaihoz képest bevitt túl nagy létszámú csoportok esetén, a vezető nem látja, és a kanyargós járatok miatt nem is láthatja a túracsoport végét, így ott a rongálások ma is előfordulhatnak.

A barlang egykori látogatottságára utal a tizenötödik versszak, melyben említést tesz a végponti szifontóba dobált pénzérmékről. Lehetséges, hogy ezt az érdeklődést igyekezett Chalupni János jó üzleti érzékkel kihasználni, és ezért eröltette a barlang kiépítését, megkönnyítve bejáratát és vezetőt alkalmazva megóvni annak értékeit.

A barlang nevének eredetéhez a vers címe is egy apró adalék, meggyőződésem, hogy az eredeti, jóformán csak a helybeliek által használt elnevezés (*Pap Lika*), az írott sajtó terjedésével mindinkább kikopott a használatból. Jóval egyszerűbb ugyanis az Abaligeti-barlangról írni, mint a Pap Lika-barlangról, ahol később még külön utalni kell a földrajzi elhelyezkedésre is. Találunk erre más hazai példát is, hiszen az aggteleki Baradla-barlangot gyakran emlegetik Aggteleki-barlangként is.

Az Abaligeti-barlang

Fordította: Simák Ágnes

1.
Kedves olvasóim most jól figyeljeteK,
Nem fogjátok unni a történetemet.
Érdekes lesz, amit itt olvastok,
Kézről-kézre egymásnak azt tovább
Adjátok.
2.
Abaligeten a völgy mélyében,
Van egy barlang, hosszú és keskeny.
Mély és tiszta víz zárja el tőled,
Át kell jutnod rajta, hogy oda beléphess.
3.
Beszélgettünk róla sokat a múlt héten,
Felkerekedtünk és elindultunk szépen.
Nem maradunk otthon, el kell mennünk
Oda,
Ahol minket is vár e hatalmas csoda.
4.
Előkészítettük mindazt, ami kellett,
Lámpát, szerszámokat, erős köteleket.
Sok úr és hölgy jött akkor vígan velünk,
Pünkösdsvasárnap volt mikor útra keltünk
5.
Amikor a barlangbejárathoz értünk,
És a lámpáinkat kezeinkbe vettük,
S öt méter hosszan már kúsztunk is előre,
- Ez nem lehet igaz! Jutott a fülembe.
6.
Hirtelen a mélyből nagy zúgás hallatszott,
- Mind megfulladunk! - egy ember kiáltott
- A hölgyek rémülten hívtak vissza minket:
- Ne keressétek a szerencsétlenséget.
7.
És akik ily édes angyalhangon szóltak,
Megnyerték maguknak a megriadt urakat.
Gyorsan kimentek hát mind a barlangból,
S megszabadultak vizes ruháiktól.
8.
Csak én és Hanser úr
Álltunk tántoríthatatlanul.
S bár hódolói vagyunk mi is a hölgyeknek,
Ennek az óhajnak nem tettünk eleget.
9.
Csak előre bátran
Hiába visszhangzott minden nyomasztóan.
Mégsem fordított vissza minket semmi,
S kezdtünk lépésről lépésre haladni.
10.
Negyedóra járason a szakadékban
Láttunk denevéreket, kik csendes hajlékukban
Ezrével függtek egymás mellett szépen,
Mintha lettek volna mind a levegőben.

11.
Újabb negyed óra telt az utunkból el
Mikor találkoztunk végre a csodás cseppkövekkel
De olyan nehéz volt közelükbe jutni.
Így csak egyet-kettőt tudtunk magunkkal elhozni.

12.
A harmadik negyedórán
Akárcsak egy égi létrán
Lépkedtünk laza, imbolygó köveken.
Visszafelé utam hason csúszva tettem.

13.
Már egy órája a barlangban jártunk,
Mikor denevéreket alig-alig láttunk.
Hideg futkározott mindkettőnk hátán,
Úgy elrémisztett a borzasztó látvány.

14.
Volt ott kígyó, göte, nagy sárkányok bögték,
S hatalmas sziklák ropogtak, recsegték.
Tüzet köptek, hánytak vicsorgó ördögök,
Egyikünkől a merészség hirtelen elszökött.

15.
E sötét barlangnak végében leghátul
Halastó az mi szemünk elé tárul.
Tizenkét méter mély fényes pénzzel tele,
Sok pénztől medrében alig fér el vize.

16.
Mind hogy otthon is volt nekünk elég pénzünk,
Az ördögök ajándékát nem kívánta szívünk.
Jutottunk mind kijjebb a szűkös sötétségből,
Nagyot lélegeztünk a jó levegőből.

17.
Amikor végleg a szabadba kiértünk,
Urak és hölgyek, kiket csodálkozva néztünk,
Árnyékban, a fűvön békésen hevernek, vigadnak
Hanser úr kérdezte - Ezek mit csinálnak?

18.
Kérdésére hamar meg is jött a válasz,
Elmondhatjuk akár az egész világnak.
Szép tavasz csalta ki szokásához híven
Az urakat, hölgyeket ebben az időben.

19.
Egy tekintélyes úr sárga kalappal a fején
Ül e társaság körének közepén.
Legjobban ő tudja mi kell a jókedvhez,
A kedvcsináló borért valakit elküldet.

20.
Itt jön a kis futár, megérkezik szépen,
Mindenki poharat tart már a kezében.
S a tekintélyes úrnak a sárga kalapban,
Duplán ízlik a bor a hölgykoszorúban.

21.
A mérnök úr, kinek tekintete finom és kedves,
Tölti a bort a szomjazó hölgyeknek.
Nem felejt ki senkit, nyúl minden pohárért,
S nincs ki ellenálljon, ő egy nagy gavallér.

22.
Egy másik úr, ki karcsú és szőke
Így szól jókedvűen a körben ülőknek,
- Jól érzem itt magam, nem hiányzik semmi,
Nem akarok sötét barlangba bemenni.

23.
Ez a férfi amott, ki erős és hatalmas,
Kit barátai egyre csak kacagnak,
Ül a fűben, csendben, nem is figyel másra,
Csak a kiürülő boros poharára.

24.
Mellette a bükkfa padon egy büszke úr fekszik,
Ki becsukott szemmel azon gondolkodik.
Nincs itt már rá szükség, nincs itt semmi dolga,
Fényes sínpárokon száguldozva utazna.

25.
Miután kalandom ekképp elmeséltem,
Mely pünkösöd vasárnapján történt meg velem.
Kérem a nagy Istent, ki minket irányít,
Josef Stengernek nézze el sorait.

Die Höhle von Abaliget.

1.

Paßt auf Ihr Leser dieser Zeilen,
Damit thut's Euch nicht langweilen,
Denn was folgt ist interessant,
Drum lest's und gebt's von Hand in Hand.

2.

In Abaliget tief im Thal
Ist eine Höhle lang und schmal,
Im Eingang muß man kriechen gar
Im Wasser, das ist tief, doch klar.

3.

So haben wir uns'ntz'ntz'ntz'ntz'ntz'ntz'
Schon die ganze vorige Woche,
Wir werden einmahl auch hingehn,
Und dies große Wunder sehn.

4.

Und heute heißt's zusammenpacken,
Lampen, Senkel, was zum Haden.
Es war'n viel Herrn und Damen gar,
Weil es grad Pfingstsonntag war.

5.

Doch als wir zu der Höhle kamen,
Die Lampen in die Hände nahmen,
Und fünf Meter trocken nein,
Hör ich sagen, es kann nicht sein.

6.

Plötzlich hörten wir ein Klauschen,
Einer sagt, man muß ersaufen,
Die Damen rufen kommt zurück,
Sonst passiert ein groß Unglück.

7.

Und die süßen Engelstimmen
Konnten diese Herrn gewinnen,
Plötzlich gingen sie hinaus,
Und zieh'n die nassen Kleider aus.

8.

Aber ich, Herr Hafner auch,
Wir wissen Nichts von solchem Brauch,
Wir lieben zwar Damen, doch wo's gilt,
Bleibt deren Wunsch dann ungestillt.

9.

Vorwärts auf ich und der Schall,
Gibt einen dumpfen Widerhall,
Doch uns schleudert Nichts zurück,
Vorwärts geh' wir Schritt für Schritt.

10.

Eine Viertelstund weit in der Klust,
Hängen grad wie in der Luft,
Fledermäuse tausendweis,
Sie haben dort ihr still Gehäus.

11.

Eine Viertelstunde weiter hinten
Kann man auch schon Tropfstein finden.
Doch man kann dazu nicht kommen,
Drum hab'n wir wenig mitgenommen.

12.

Eine Viertelstunde wieder weiter
Steigt man wie auf Himmelsleiter
Auf losen Steinen hoch hinauf,
Herunter kommt man auf den Bauch.

13.

Eine Viertelstund noch ist die Reise,
Hier sind' man nicht mehr Fledermäuse,
Kiesig kalt läuf's über'n Rück'n
Bei den grauenvollen Blicken.

14.

Echlangen, Molche, große Drachen,
Brüllen, daß die Felsen krachen,
Teufeln spucken Feuer aus,
Da geht einem die Courage aus.

15.

Eine Stund weit am End ganz hinten,
Kann man einen Weiher finden,
Er ist zehntausend Meter tief.
Voll Geld, daß er gar überlief.

16.

Da wir zu Haus doch auch Geld haben,
Verschmähen wir die Teufelsgaben
Und gehn hinaus aus dieser Schlucht
Und athmen ein die reine Luft.

17.

Als wir hinaus in's Freie kamen,
Lagen Herren und die Damen
Im Schatten auf dem grünen Gras,
Herr Hafner fragt, was ist denn das ?

18.

Man braucht doch gar nicht lang zu fragen,
Der ganzen Welt kann man's schon sagen,
Die Menschen sind elektrisch auch
Und pflanzen fort den Weltgebrauch.

19.

Mitten in dem schönen Kreis
Lag der höchste Herr, er weiß,
Was man braucht zum Fröhlichsein,
Drum schickt er einen fort um Wein.

20.

Da ist der kleine Borzel kommen,
Jedes hat ein Glas genommen,
Dem höchsten Herrn mit gelben Hut,
Bei Damen schmeckt's ihm doppelt gut.

21.

Oben sitzt ein Cavalier,
Sein Titel ist Herr Ingenieur,
Der blickt so lieblich und so fein,
Den Damen bringt er zu dem Wein.

22.

Ein schlanker, blonder junger Herr,
Ruht im Kreis, was wollt's noch mehr,
Hier kann man schon fröhlich sein,
Dort geh' ich doch nicht hinein.

23.

Nur ein Herr, der stark und groß,
Thut sich keine Freude blos,
Er sitzt ganz ruhig in den Gras,
Und fällt sich öfter auch sein Glas.

24.

Dort neben an dem Buchenholz
Liegt ein Herr und denkt sich stolz.
Hier werd' ich wohl doch Nichts können,
D'rum möcht' ich lieber auf Schienen rennen.

25.

So hab' ich jetzt mein Abenteuer
Euch erzählt vom Pfingsten Feuer,
Nur bitt ich Gott, den mächtigen Venker,
Daß er verzeiht mir Josef Steuger.

Egy elfeledett elődünk

(Zalán Béla)

Az Abaligeti-barlang gondozását rövid elhanyagoltság után, 1921-től a falu plébániáját irányító Tihanyi János vette át. Figyelme a turistaforgalom újbóli beindításán kívül, kiterjedt az ott mindinkább szaporodó tudományos kutatásokra és a barlang mind szélesebb körű reklámozására is. A barlang előtti menedékház létrehozásával, valamint egy gondnoki lakás felépítésével gondoskodni kívánt az odalátogató turisták vezetéséről, kényelméről.

Tihanyi János, volt hetvehelyi plébános vette át az abaligeti plébánia vezetését 1921. december 27-én. A barlangról 1922 márciusában a plébánia történetében a következőket jegyezte le: „A barlang is teljesen el volt hanyagolva, 1918-tól 1922-ig senki sem törődött vele s oly magas iszap borította a bejáratot, a külső árkot és a barlang belső részét, hogy nem lehetett bemenni. A hidak is elváltak rongálva, letördelve, s azokat is ki kellett javíttatni és új hidakat csináltatni. A kiadásokat előlegeztem s lassan az év folyamán a belépő díjakból megtérültek a kiadások. Hogy a barlang ismét járható újságban közöltem s messze vidékről megindult ismét a látogatás. Csonka-Magyarországban az abaligeti barlang erősen látogatott hely lett.”

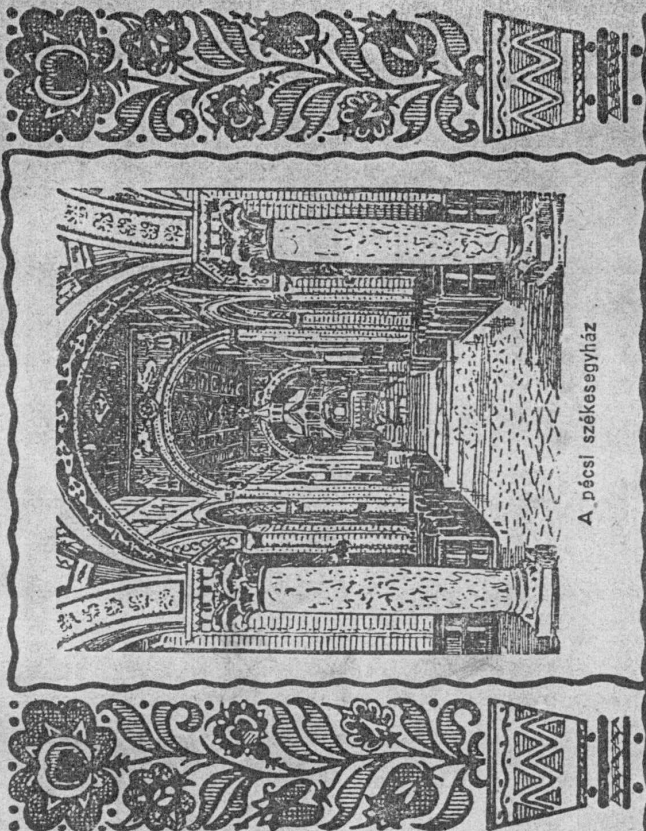
Tihanyi Jánosnak — miközben a barlang járhatóvá tételével és a turistaforgalom fellendítésével foglalkozott — jutott ideje a Budapestről érkezett neves vendégek munkálkodását is figyelemmel kísérni, így pl. Bokor Elemér és Katic Oszkár reggeltől késő estig tartó térképező tevékenységét, melynek eredményeképpen kiderült, hogy a barlang nem 950 méter hosszú, hanem csak 600 méter. Fontosnak tartotta Méhely Lajosnak és Bokor Elemérnek a barlangban végzett közös kutatásait is, olyannyira, hogy az e témából tartott előadásokról és megjelenő kiadványról is feljegyzéseket készített. A barlangot 1925-ben 1324-en látogatták meg, ez ötmillió korona bevételt jelentett. A forgalom további növelése érdekében reklámtáblát helyeztet el a vasútállomáson és a barlang előtt, bent a barlangban pedig 30 db új jelzőtábla kerül kihelyezésre. Taizs József pécsi könyvnyomdájában 1926. január 15-én 9000 db képeslapot rendel a barlangról, három változatban 3500000 koronáért. Dr. Méhely Lajostól, ki Abaligeten tartózkodik, értesül a barlangban felfedezett vakrák körüli bonyodalmakról, miszerint Dr. Méhely Lajos vagy Dr. Bokor Elemér fedezte-e fel az állatokat. A konfliktusból párbaj-kihívás, majd bírósági ügy lett. Mivel azt tapasztalja, hogy pl. 1925-ben sokan jönnek gyűjteni, majd csereberélnek a ritka élőlény példányaival, elhatározza, hogy szigorúbban kell fellépni a gyűjtés ellen, mert könnyen kiirthatják e ritka állatfajta. Komocsy István kanonok az egyházmegyei tanfelügyelő kérésére 1927-ben az „Egyházmegyei Irka” részére egy címképnek megfelelő felvételt készít a barlangról, s leírja a gyerekeknek annak történetét és jelentőségét. Kezdeményezi 1929-ben a barlang előtti várócsarnok és egy barlangvezetői lakás felépítését, ígéretet kap az egyházmegyei hatóságtól 2000 pengős hitelre, de közben kideríti, hogy a Chalupni plébános által 1884-ben, Temmert Miklóstól megvásárolt barlang előtti földterület valójában a közbirtokosság tulajdona és azt Temmert Miklós nem adhatta volna el. Baj az, hogy az ígért kölcsön így nem vehető fel. Az Abaligeten tartózkodó alispánt sikerül meggyőznie és az ügy mellé állítania, aki végül is 2000 pengő segélyt és 2000 pengő, 10 évre szóló, 6%-os kamatú hitelt ígér az építkezéshez. A pécsi egyetem megbízásából Dr. Gebhardt Antal 1930. január 6-án kezdi meg a cseppkőbarlang állat- és növénytan kutatását, melyet Tihanyi is figyelemmel kísér. 1931. június 25-én 1000

példányban rendeli meg a „Tájékoztató az abaligeti cseppkőbarlang látogatása alkalmával” című kiadványt. 1931. július első felében építteti a barlang előtt álló menedékházat, amely 400 pengőbe került. A tervet maga készítette. Tihanyi János plébános szolgálatát 1935-ben fejezte be.

Végezetül szeretném megköszönni Gábor Mária ny. tanárnak, hogy helytörténeti kutatásaival segítette munkámat.

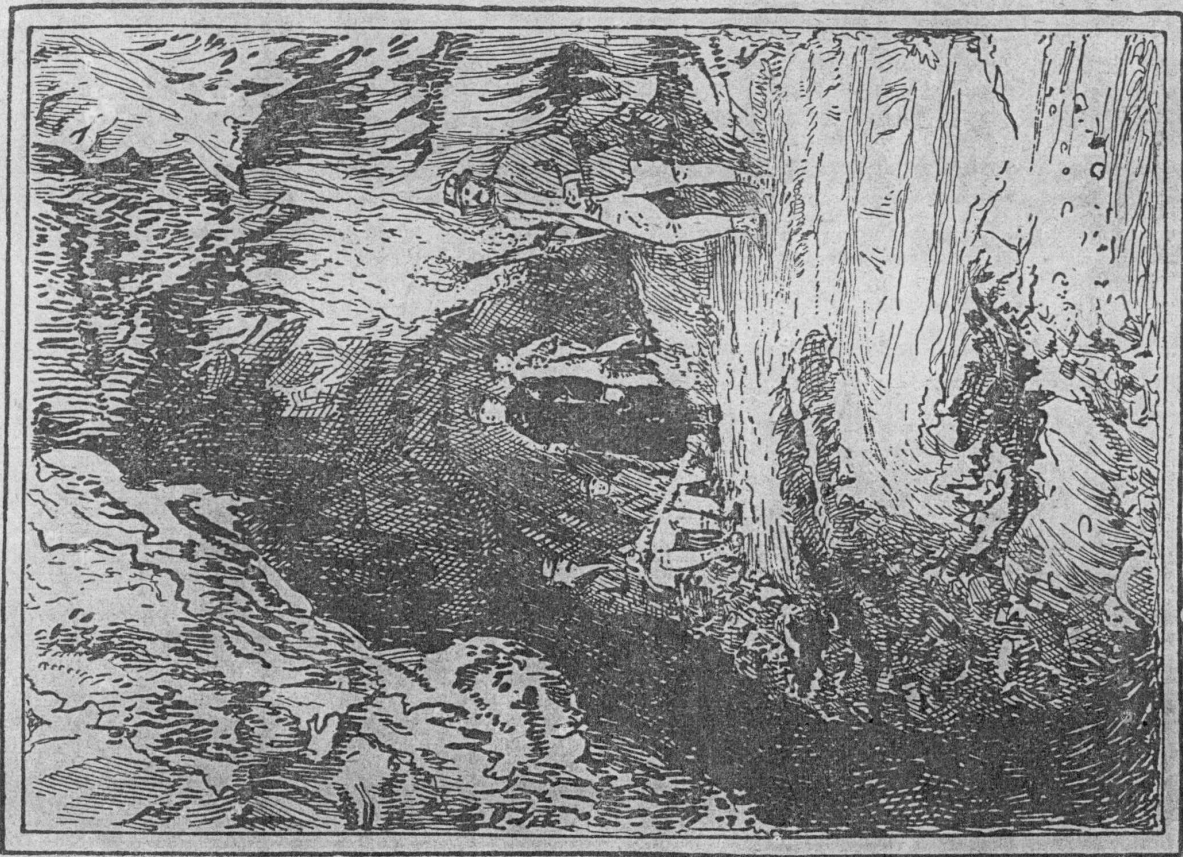
PÉCEGYHÁZMEGYEI IRKA

A pécsi székesegyház

gyakorlatok.

..... oszt. tanuló.

Az abaliget-i cseppkőbarlang.

Minden jog fenntartva. — Haladás-nyomda r.-t. — Utánnymás tilos.

Ara 4 fillér.

Csoportélet

Új terem a Pietróban, *avagy egy kötetlen formájú élménybeszámoló*

(Tegzes Zoltán)

Eredeti tervünk az volt, hogy szombat reggel (2002. 01. 12.) autóval kimegyünk Bánosra Bélához, ott összeszedjük az aggregátort, réselőt, hosszabbítókat stb. és gépesített támadást intézünk a Pietró-barlang végpontja ellen. A létszám és az apparátus lehetővé tette volna egyszerre két ponton való bontást (a „Gatya-gyűrő” kitágítását, és a végponti hasadék bontását). Az időjárás azonban keresztülhúzta terveinket. Egész éjjel ködszitalás volt, reggelre teljesen lefagytak az utak, nem mertük megkockáztatni az elindulást.

Az új feltárás ígérete azonban ott motoszkált mindannyiunk fejében, hiszen a múltkori továbbjutáskor a végponti, alig több mint 10 cm széles hasadék mögött tágas termet láttunk, a keskeny résből biztatóan fújdogált a huzat. Mégsem helyénvaló, hogy némi nyálka az utakon akadályozzon meg minket abban, hogy újabb csodát találhassunk a Pietróban. Úgy határozott hát kis csapatunk (Seres Anikó, Szatyor Miklós, Tegzes András, Tegzes Zoltán), hogy a 9:30-as busszal mégiscsak kimegyünk, visszük az aksis fúrónkat és hiltipatron-erőzítő segítségével megpróbálunk átjutni a szűk résen. A terv remek, csak ha az ember összeszámolja az erőforrásait és a leküzdendő akadályokat, hamar rájön, hogy szinte kizárt a siker. A hasadék szálkőben van, kb. 1 méter hosszú, ebből fél méteres szakaszon 10 cm széles, a maradék fél méteren sem tágul ki jobban, mint 20–25 cm. Az aksis fúróval pedig legfeljebb 10–11 lyukat lehet fúrni. Sebaj, legalább kicsivel előbbre leszünk a továbbjutáshoz. Egyébként is: ki tudja!!

A buszon elviselhetetlenül meleg volt, szegény Miki már a rókázás gyomor-felszabadító nagyszerűségét fontolgatta, szerencsére azonban nem történt járműszennyezés. Megérkezés után szokásos tökölés következett. „Egyek-e, vagy előbb áldozzak Kulabá oltárán”-kérdés merült fel többünkben. A felszíni ügyeletes magányosságát ezúttal Miki vállalta magára. A többiekkel 11 óra magasságában végre sikerült alászállni, és megkezdhattük a bontást. Pontosabban előtte még hátra volt a puding próbája, nevezetesen az, hogy a többiek átférnek-e a „Gatya-gyűrőn”. Ezt a kellemetlen szűkületet a jelenlévők közül eddig csak én küzdöttem le. Kicsit aggódtam, hogy Andris esetleg nem, vagy csak nagyon nehezen fér át, és valóban nagyon nehezen fért át, de szerencsére mindenki átréselt magát rajta. Nekiláttam az első próbapatronnak, a kő pokoli rideg, igazán remekül törik, lehet, hogy a végén szerencsénk lesz, és sikerül átjutni? Meglepően jó ütemben haladtunk, az első aksi lemerülése után már kényelmesen hozzá lehetett férni a bontáshoz. Ekkor úgy határozunk, hogy a maradék aksit kímélendő, kicsit kézzel, pontosabban nagykalapáccsal puhítjuk a hasadékot és az itt-ott belógó éleket. Andrisnak — ő a Marcinál tanult kalapálni, értsd: addig püföld a követ, amíg meleg! — kisvártatva sikerült olyan ügyes csapást mérnie az egyik belógó élre, hogy a hasadék mennyezetét alkotó hatalmas kötömb kettévált, és alsó fele nemes egyszerűséggel leszakadt. Ez nem lett volna akkora probléma, sőt a haladást tekintve direkte jól jött, csak hogy — és most jön az a bizonyos DE — a leszakadt kötömb eltorlaszolta a felszínre vezető egyetlen kijáratot (a „Gatya-gyűrőt”). Önmagában véve még ez sem lenne egetverően nagy probléma, hiszen pillanatok alatt szét lehet hiltizni. Viszont az aksiban max.

6 lyukra elegendő delej maradt. Ez a kő viszont akkora, hogy ha harmad ekkora lenne, akkor is hatalmas volna. Másrészt, ha elpazaroljuk az aksit olyan lényegtelen dolgokra, mint a távozás lehetősége a felszínre, akkor nem tudjuk átbontani a végpontot. Akkor most mi legyen? Miki, ha megunja a várakozást, le fog jönni, látja, hogy mi nem tudunk kijutni és hoz segítséget! Azért ezt mégsem kellene megvárni! Nincs más hátra, mint nekiesni a kőnek. Először a Hilti-patron kap bizonyítási lehetőséget. Sikerül is a művelet, kb. 2 kilóval könnyebb lett a kis édes. Ez így nem lesz jó, nem elég hatékony! Második nekirugaszkodásra következnek a józan paraszti, nyers erő! Ismét Andris veszi kézbe a dolgokat. Azt az utasítást kapja, hogy addig üsse a követ, amíg meg nem izzad a háta. Na erre aztán nem kellett sokáig várunk. A végpontot — a remek szellőzés ellenére — pillanatok alatt betölti a sűrű gőz, és Andris orráról sugárban spriccel az izzadság. Szerencsénkre a kötőmb kezd megadni magát. Nincs más dolgunk, mint a levált apróbb darabokat — akkorák, hogy alig lehet mozgatni őket — arrébb pöckölni. Ismét szabad az út kifelé és a végpont felé egyaránt. Hurrá, megmenekültünk!

Természetesen nem mind tejfől, ami fehér, a bontási terület mennyezete igencsak veszélyesen néz ki. A leszakadt kötőmb nagyobbik fele ott lóg a fejünk fölött, az összes belátható oldalról azt a benyomást kelti az emberben, hogy ha hozzányúlunk, ez is le fog szakadni. Márpedig a továbbjutáshoz el kell távolítani azt a pillért, ami szemlátomást tartja az egészet. Persze felmerült az a lehetőség is, hogy ismét Andris kezébe adjuk a kalapácsot, biztos hamar sikerül neki ezt az „apró” kötőmböt is a kijáratba kalapálnia. Valójában ezt egyikőnk sem akarja igazán. Hosszasan vizsgálódva és tanakodva odáig jutunk, hogy bemászom a kő alá, elbúcsúzom szeretteimtől, és nekilátok kifinomult technikával a pillér eltávolításának. Szerencsére a hatalmas tömb hátulról, a folytatás felől stabilan szálkó, és úgy döntött, most kivételesen a helyén marad. Köszönjük neki! Óvatos operáció révén sikerült kitágítani a hasadékot annyira, hogy már át lehet rajta bújni. Nekem jut a megtiszteltetés, hogy „átsétáljak” rajta. A túloldalon egy terem fogad minket, innenső fele kb. 4 méter magas, hossza kb. 3 méter, a fötte fokozatosan ereszkedik alá, mígnem a terem túloldalán már csak kúszva lehet benézni a folytatásba. A folytatás lehangoló, 10 cm széles hasadék, ami legalább 2 méter hosszú. Biztatást csupán az erős huzat és a hatalmas visszhang jelent. Az aljzatot csizmaszárig érő dratva borítja, a terem egy szem cseppkőképződménye lenyűgöző. Kb. 2,5 méter magas, fél méter széles cseppkölefolys, ami inkább egy félbevágott oszlophoz hasonlít, amit nekitámasztottak a falnak. Alapos körülnézés után kicuccoltunk a felszínre. Miki már tűkön ült, és alig várta, hogy lemeessen. A szűkületek őt is alaposan megizzasztották, hiába, nincs szebb dolog, mint a Mecsekben barlangászni!

Természetesen kicsit csalódottak voltunk, hogy csak ennyi a továbbjutás, de azt hiszem nincs okunk elkeseredni, hiszen ezzel az új teremmel ismét hozzáadtunk egy keveset a már eddig is lenyűgöző új részhez, és ez nagyszerű érzés. Mellesleg a Pietró tartogathat még jócskán meglepetéseket számunkra.

Túra a Dolomitokban

(Péterfia Kata)

Az ötlet már régebben megfogalmazódott bennünk, konkrét tervvé azonban csak idén vált. Utazzunk el az olaszországi Dolomitokba, s nézzük meg, mik is azok a via ferraták, magyarul “vasalt utak, biztosított utak”, melyek segítségével az egyszerű halandó is belekóstolhat a hegymászás örömeibe, s áhítattal szemlélheti a hegyek adta természeti szépségeket.

Kilátás a Locatelli menedékháztól

Fotó: Péterfia Kata

A Dolomitok a Keleti-Alpok egyik hegyvonulata. Nevét egy francia geológus, *Driendonne Dolomieu* után kapta, aki az 1780-as években vizsgálta az itteni sziklák anyagát, s megállapította, hogy kis mennyiségben magnéziumot is tartalmaznak. A mészkő sziklaalakzatai meredek falakat alkotnak, melyeket a mállás gyakran fantasztikus formájú hegycsúcsokká és ormokká alakított. A mészkősziklák lábait hatalmas törmelékkúpok borítják.

A hegycsoport az Alpok egyik legszebb és legtöbbször által látogatott része. Ez utóbbit a nagy számú via ferratának köszönheti, melyek segítségével bármelyik csúcs megmászható, ha az emberből nem hiányzik a vállalkozó szellem, s a megfelelő felszerelés is a birtokában van (beülő, sisak, kantár, csúszó-fék, karabinerek). Az utakon való előrehaladást mesterséges fogások, hidak, létrák és drótkötél segíti. A ferraták kiépítését a 19. század végén kezdték meg éppen abból a célból, hogy a hegyeket “megnyissák” az egyszerű turisták számára is, s ne csak a hegymászók kiváltsága legyen a nagy magaslatokba való feljutás. Napjainkra a Dolomitok 23 hegycsoportjában több száz via ferrata épült ki, így mindenki talál kedvének és erőnlétének megfelelőt.

Ha a hegyekben járunk, nem kerülhetik el a figyelmünket a többfelé látható épülettörmelők, régi falétrák, mesterséges üregek. Ezek a I. világháború emlékei. Az akkori határ, mely Olaszországot elválasztotta az Osztrák–Magyar Monarchiától, kettészelte a hegységet. Mindkét fél nagy erőfeszítéseket tett, hogy megfigyelése alatt tartsa ezt a határszakaszt. Ennek érdekében alagutakat vájtak a sziklákba, falétrákkal építették ki a falakat, drótkötelekkel biztosították a párkányokat. Ezek maradványait láthatjuk, sőt követhetjük is a katonák nyomát, hiszen egyes túrautak részben vagy egészében az eredeti útvonalakon haladnak. Ha éles szemmel járunk, még háborús töltényhüvelyeket is találhatunk.

Ide terveztünk, szerveztünk 10 napos túrát 2002 júliusában. Az utazást 3 autóval oldottuk meg. Mivel az indulás időpontját nem tudtuk úgy meghatározni, hogy mindenki számára megfelelő legyen, találkozási pontként a Misurina-tavat jelöltük meg. Korábban még egyikünk sem járt via ferratán, csak hagyományos túrán. Úgy terveztük, hogy nem egy hegycsoport útjait járjuk be, hanem az egymáshoz közeli hegycsoportok ferratái közül választunk ki néhányat.

Mi, B. Andris, Kata és Péti péntek délután először 3, majd 4 órákor, végül fél ötkor indultunk el. A bevásárlás (a túrát támogató TESCO-ban) — visszaautókázás a városban hagyott Marci-termoszért, stb. — után lelkesen tartottunk a rábafüzesi határátkelő felé. Menetközben megtudtuk, hogy a délután 2 órákor elindult Csika, Marci, Gabi, T. Andris féle kvartett a határnál elakadt és műszaki hiba miatt egy autószerelő műhelyben pár órás veszteglésre kényszerült. Timi és Zoli ekkor már valószínűleg szintén indulóban lehettek a Júlia-Alpokban tett túrájukat követően. Graz, Klagenfurt, Villach, majd az éjszaka egy autópálya melletti parkolóban. Következő nap korán indulás tovább és délben már együtt üdvözölhettük a Misurina-tó partján a Csika-csapatot, melynek Marci tagja ez időre már egy mobiltelefonnal lett szegényebb.

Még a megérkezés napján akklimatizációs túrát tettünk a Misurina-tótól a Fonda Savio menedékházig, illetve a közeli via ferrata beszállásáig. Figyelemmel követtük, hogy páran hogyan szállnak be és haladnak felfelé. A beszállástól jó rálátás volt a Tre Cime-re (Drei Zinne), másnapi túránk úti céljára. Az éjszakázást sátrazással, bivakolással gondoltuk megoldani, ezért az autókhoz való visszatérés után megfelelő hely után néztünk. Közben megérkezett a Zoli–Timi duó és együtt élvezhettük egy rövid, de heves jeges eső áldásait. Ennek hatására gyorsan a várható időjárás után is érdeklődtünk, ami nem sok jóval kecsegtetett az előttünk álló napokra nézve. Azt már előzőleg megtudtuk, hogy bár a csúcsok magassága nem jelentős (a legmagasabb csúcs, a Marmolada 3342 m), a szeszélyes időjárás miatt mégis valódi magashegyi körülményekre kell készülnünk.

„Madarak” – Havasi csóka (*Pyrrhocorax graculus*)

Fotó: Péterfia Kata

Másnap a Lavaredo csoportban található *Innerkofler* és *Forcelle* nevű utat jártuk be. Az út a Dolomitok legismertebb csúcsa, a Tre Cime di Lavaredo mellett vezet el. Útvonalunk: Auronzo menedékház – Lavaredo menedékház – Locatella menedékház – Torre di Toblin-

Locatelli menedékház – Monte Paterno-csúcs – Lavaredo menedékház – Auronzo menedékház. Az Auronzo menedékházig egy autóval 9-en (több körben) jutottunk fel fizetős úton, majd gyalog folytattuk a túrát. Az úton két drótköteles szakasz volt, nem nehezek. Az

Tre Cime

Fotó: Péterfia Kata

egyiken I. világháborús katonai falétrák maradványaival, s egy katonai alagúttal találkoztunk. Első beszállásunk, beöltözésünk kisebbfajta kabaré, hogy mit, hová, miért vegyünk fel, kössünk meg, csomózzunk oda. Végül megoldottuk. A kilátás pazar, az időjárás változékony. Este áthurcolkodtunk másnapi túránk kiindulópontjához, a Popera-csoportban lévő Lunelli menedékház közelébe.

Az idő nem kedvezett, az ígért eső megérkezett, így másnap nem vágunk neki a Popera-körtúrának, mely a legnehezebb útvonalunk lett volna, hanem kirándultunk a környéken. (Esős időben nem ajánlatos elindulni a ferratákon, mert egyrészt a szikla nagyon csúszik, másrészt a drótkötelek villámhárítóként viselkednek a viharban.) Útvonalunk: Lunelli menedékház – Berti menedékház – egy gyönyörű tengerszem – Berti menedékház – 152-s út – 151-s út – Lunelli menedékház. Az élmények így is megvoltak: hatalmas vízesés a két menedékház között, a tengerszem, megszámlálhatatlan fajtájú és színű virág a leghetetlenebb sziklahasadékban, gleccserbarlang, mohamező.

Az idő nem mutatott javulást, bár napközben nem esett, este nem úsztuk meg az égi áldást. Egy ideig az is kétséges volt, fel tudjuk-e állítani a sátrakat vagy kocsikban alszunk. Végül kegyelmet kaptunk, s vízszintes helyzetben pihenhetünk ki fáradalmainkat.

„Alpesi virágcsokor”

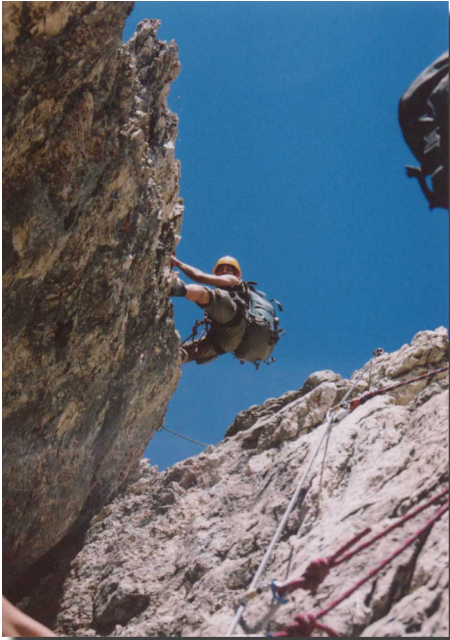
Fotó: Péterfia Kata

Következő úti célunk a Tofana-csoportban fekvő Tofana di Rozes csúcs volt (3225 m). Ezen az úton található az egyik leghosszabb katonai alagút, mely 150 m szintet emelkedve a sziklában szeli át a hegyet. Sajnos nem volt szerencsénk. Az alagút bejáratáig még eljutottunk, igaz, hogy már csepergett az eső, de a túloldalon már nem folytathattuk. Vártunk másfél órát a kijáratnál, majd újabb órát a bejárat közelében, de az eső nem akart elállni. Az alagút közben vízelvezető csatornává változott: víz, víz, víz mindenütt. Visszautunkat egy az alagút tetején lévő beszakadáson beömlő víz is lehetetlenné tette. A vízfüggöny teljes egészében elzárta a járatot, dübörgése a zárt térben felerősödve dobhártyánkat fessegette. Végül az eső csendesedésével visszamentünk a Dibona menedékházhoz, ahol ebédünket főzve már csak B.Andrásért kellett aggódnunk, ki korábban indult és végigjárta az utat. Estefelé a nap néhány halovány sugara

élesztgette reményeinket, hogy másnap talán szerencsésebbek leszünk, s véget ér a rossz idő. A jó hangulatú vacsoránál élménybeszámolót tartottunk.

S láss csodát! Napsütésre ébredtünk. Örömünk nem tartott sokáig, gyülekeztek a felhők. Ennek ellenére nekivágtunk a *Giuseppe Olivieri* nevű útnak. Útvonalunk: Dibona menedékház – Popes menedékház – Punta Anna – Bus de Tofana (Tofana ablak) – Tofana di Mezzo – Giussani menedékház – Dibona menedékház. Teljes egészében az utat csak B. András és T. András járta be. A csapat szétválása már az út elején megkezdődött. A via ferrata a Punta Anna gerincén haladt több kitett mászással, amit az eleredő eső még tovább nehezített. Először Marci és Gabi fordultak vissza, majd a Punta Annától Csika, Zoli és Timi tértek vissza egy rövidítésen át. Az út tovább nehezedett, így Kata és Péti a Bus de Tofana-nál tért le az eredeti útvonalról.

Következő napi túránk minden szempontból kárpótolt bennünket az előző napokért. Egész nap ragyogó napsütés, könnyű mászás, csúcshódítás: Sella-csoport, Piz del Lec de Boé (2911 m). Egy kis luxust is megengedtünk magunknak: síliffel tettük meg a beszálláshoz vezető több száz méteres szintkülönbséget. Útközben megcsodálhattuk a Marmolada hóval fedett, napsütésben szikrázó oldalát. A ferratát 2 létra nehezíti a felső harmadban, melyből a felső kisebb visszahajlásban végződik. Kihasználva a szép időt, rengeteget fotóztunk.

A via ferrata egy nehéz szakasza
Fotó: Péterfia Kata

A Piz del Lec de Boé csúcán
Fotó: Péterfia Kata

Másnap a nap nem sütött, de nem is esett. Az előbbi nem is bántuk, mivel előző nap pecsenyére sültünk a sziklákon. Túránk a Sella-csoportbeli Piz Boé (3125 m) csúcsra vitt. A beszálláshoz vezető úton megcsodálhattunk egy monumentális katonai emlékművet. Ez a ferrata volt a legnehezebb túránk: végig függőleges falon kanyargó drótkötél, folyamatos karizommunka az egyensúly

Katonai emlékmű a Piz Boé lábánál
Fotó: Péterfia Kata

megtartására, függőhíd az út középső részén. A csúcsra ülőlift is visz fel, ezért a nagy tömeg miatt nem volt valódi csúcs-élményünk. Csúcs-csokit azért ettünk. Marci és Gabi nem vállalta ezt a mászást, ők másfele kirándultak.

Hazaindulásunk előtti utolsó túránk a Torre Exner-en keresztül a Pisciadu menedékházhoz vitt. Mivel a hazautazást is külön terveztük, nem egyszerre indultunk el a ferratán. A beszállás közvetlenül a parkoló mellett van, az út rövid, ezért csak minimális felszerelést vittük magunkkal. Igazi levezető túra volt. A mászás könnyű, amit a hétvégi tömeg még lassabbá tett, tetején itt is függőhíd, szép idő. A menedékháznál utolsó fényképeinket készítettük, utolsó „csúcs-csokijainkat” ettük. Visszatérve az autókhoz hazafelé vettük az irányt, s minden különösebb esemény nélkül meg is érkeztünk.

A túra nagy élményt jelentett, számomra legalább is. Szeretnénk még visszatérni ide, hogy más hegycsoportok via ferratáit is megismerjük (pl. elmaradt Popera körtúra, Marmolada stb.). Vándorlásainkról hangfelvétel is készült, mely audio-CD formátumban is megjelent.

A túra résztvevői – akik nélkül mindez így nem jöhetett volna létre: (balról-jobbra)
Schneider Károly (Csika), Tegzes Zoltán (Zé), Ollé Péter (Péti), Kovács Tímea (Timi), Tegzes András (Taknyász), Balogh András (Bé), Kovács Gabriella (Gabi), Márton Gábor (Marci), Péterfia Kata (Kata) - fotó

Csípét csapat – háttérben a Marmoladával

Fotó: Péterfia Kata

XLVI. Barlangnapok Aggteleken,

2002. július 12–14.

(Lotz Tamás)

Egyesületünk által külföldre szervezett túra miatt csekélyebb létszámban utaztunk fel a barlangnapokra, de tudtuk, hogy ott a helyünk és a szokott élmény nem is maradt el.

2002. július 12. és 14. között Aggteleken, a kempingben biztosított táborozási lehetőséggel a METEOR TTE Baradla Barlangkutató Csoport rendezte meg a XLVI. (46.) Barlangnapot. A regisztrációs díj befizetése, a sör, pálinka és sátorjegy átvétele után tábort vertünk. Ezután az MKBT által hozott könyvek és egyéb kiadványok révén egyesületi és saját könyvtárunkat bővíthettük. A péntek esti videófilm megtekintése után gyorsan elmentünk aludni, mert másnap 9-kor indultak a túrák.

Szombat esti gulyásleves elfogyasztása után a Marcel Loubens Kupa-verseny eredményhirdetését hallgathattuk meg, majd az Aggteleki-barlang bejárata felett emelkedő sziklafalon egy mentési gyakorlatot tekinthettünk meg. Végül a Tigris zenekar néhány órás előadásán is részt vettünk.

Vasárnap még volt 1–1 túra, majd megebédeltünk az Aggteleki-barlangnál lévő étteremben és hazaindultunk.

A szervezés jó volt. Hiányosságok csak a szállítás körül adódtak. Részben emiatt, és a gyakorlatlanabb túrázók miatt csúszások alakultak ki, melynek eredményeképpen a túrák egy része olykor kevesebb fővel indult, mint ahány ember jelentkezett rá. A szombat éjszakai viharos szél szerencsére nem okozott károkat, viszont a vasárnap délutáni esőből — míg szárazabb helyre nem értünk — jócskán részesültünk.

Megtekintett barlangok: Aggtelek-hosszútúra, Földvári-bg., Rákóczi-bg., Kossuth-bg., Vass Imre-bg.

Résztevők: Fodor István, Halmos Ferenc, Halmos Ferencné, Lotz Tamás

Beszámoló a Papuk-gerinctúráról

(Montskó Péter)

Nagyszabású tervet ötlöttünk ki 2002 tavaszán. Járjuk végig egyszer a Papuk-hegységet teljes hosszában, követve a gerinc vonalát. A légvonalban 80, a valóságban mintegy 100 km-es táv végigjárása nem tűnt nehéz feladatnak. A felszerelés szállítását szerencsére sikerült megoldanunk egy bérelt mikrobuszal, melynek sofőrjétől sem volt idegen a természetjárás. A túrára a 2002. augusztus 20-a körüli összevont munkaszüneti napokat szemeltük ki. A táv végigjárására 3 napot szántunk.

A Papuk-hegység a Horvátország-beli Szlavónia hegységrendszerének legészakibb tagja. A Drávával nagyjából párhuzamosan helyezkedik el. A mi Mátránkhöz hasonló magasságú és kiterjedésű középhegység. Csoportunk számára a fő vonzerőt a könnyű megközelíthetőség adja, hiszen lakóhelyunktől mindössze 80 km távolságban fekszik. Többször tettünk oda egynapos túrákat, a jelenleginek a főgerinc teljes végigjárása volt a célja.

A Bedem-vár lakótornyának romjai
Fotó: Péterfia Kata

végeztek korábban és ez lehetővé tette, hogy élvezzük a körpanorámát. Előttünk magasodott széles hegyhátával a 825 m magas Cseszljakovaci-tető. A tervezett első éjszakai szálláshelyet csak annak leküzdése után érjük el. Rövid pihenő után indulás tovább. A csúcsról gyönyörű naplementében volt részünk. A napkorong a névadó Papuk-csúcs mögött

A gyalogtúra a hegység keleti végében elhelyezkedő Gradec falutól indult. Ettől kezdve három napon keresztül végig nyugati irányba haladtunk. Az első állomás a falu feletti szoborpark volt, majd a kőbányát megkerülve értük el a 407 m magasan fekvő Bedem-várat. A vár a főgerincből kissé kiemelkedő vulkáni bazaltkúpon épült. Az egykori masszív, többszintes lakótorony egy része épen megmaradt.

A következő megálló a Fazekas-csúcs és az alatta levő tisztás és erdei pihenő volt. Ezután a gerinc egyre emelkedett és sajnos egyre tagoltabbá vált. Amennyit felkapaszkodtunk, majdnem annyit kellett ereszkedni is. Így értünk el a Meda-hágóhoz és kereszteltük a Papukot átszelő aszfalt utat. A hágóból gyönyörű kilátás nyílik észak és kelet felé: alattunk az ortodox Szent Miklós kolostor látható és visszatekinthettünk az eddig megtett utunkra (tekintélyes távolságnak tűnt). Ugyanakkor a napi táv felénél tartottunk csak és már jócskán benne jártunk a délutánban.

Innét kellett a tempót „teljesítménytúra-szint”-re fokozni. Gyönyörű bükkösök után a Klokocsica lapos tetejére értünk fel 743 m magasságba. A hegyen tarvágást

ereszkedett a horizont mögé. Gyakorlatilag már sötét volt, mikor Jankovacra, első szálláshelyünkre értünk. Az első nap igen keményre sikeredett. A legtöbb ismeretlen szakaszt ez a táv tartalmazta, egyben ez volt a leghosszabb is (45 km).

Az éjszakai nyugalmat csak egy róka kotorászása zavarta meg, egyébként mindenki jól aludt és kipihente magát.

Másnap ragyogó napsütésre ébredtünk. Jankovac környéke csodálatos volt. A platót, ahol a tábor állt, erdős hegyoldalak veszik körül. A két kis mesterséges tó vize egy hatalmas vízesés felé folyik el. A monumentális Skakavac vízesés a platótól 10 percre van.

A Papuk-hegység geológiai felépítése nem egységes. Sőt meglehetősen változatos. Keleti és középső harmadát elsősorban mészkő alkotja. Ehhez a déli oldal felől palás kőzetek fekszenek hozzá. A nyugati harmadot elsősorban gránit építi fel. Mindehhez pedig szigetszerűen megjelenő vulkáni kőzetek társulnak. (A már említett Bedem-vár kúpja mellett a Vocini-várhegy, és a Rupnica egykori kőbányája.) A barlangászt elsősorban a karbonátos kőzetek érdeklik. Nos, Jankovac környékén lenne mit kutatni.

Az említett plató két tavát egy rendkívül bővizű karsztforrás táplálja, mely egy kb. 5 m hosszú forrásbarlangban tör föl. A forrás feletti függőleges sziklafalban két köfülke van: az egyik az egykori földesúr, Jankovich József gróf sírboltja volt, a másik egy betyárvezér búvóhelye (a legenda szerint 10 éven keresztül). A kőfal felett egy közepesen emelkedő hegyoldal, helyenként fennsík jellegű. Itt számtalan víznyelő, töbör helyezkedik el. A sziklafal tövében fakadó bővizű karsztforrás innen kapja vizét. Ez a terület több barlangot rejthet.

A karsztforrás vize két kis mesterséges tavat táplál. A már említett természetszerető mágnás pisztrángokat nevelt itt. A tavak után a víz a plató széléhez folyik és itt látványos vízesést képez. Attól függően, hogy

magasságát honnan mérik, 36 és 24 m-esnek írják a leírások. Az első nagy esés után balról még egy patak érkezik és a kettő összefolyva egész vízesés-rendszert képez. A sokak által ismert Piltvicei-vízesések unokaöccsét látjuk.

*Karsztforrás Jankovacnál
Fotó: Péterfia Kata*

*A Jankovaci mésztufa-gát a vízesésekkel
Fotó: Péterfia Kata*

A geológiai alapot egy gigantikus méretű mésztufa-gát adja. A magam részéről ekkora tömegű forrásméskövet még sehol sem láttam. A vízfolyások alatt számtalan apró üreg látható. Nem kizárt, hogy a lillafüredi Anna-barlanghoz hasonló syngenetikus barlang is meghúzódik a mélyben.

A második napon a hegység középső, legmagasabb részét szeltük át. Első állomásunk a 739 m magas Nevoljas csúcs volt. Innét déli, valamint keleti és nyugati irányban van kilátás. Az egész szlavóniai hegységrendszer is szépen látható: a Psunj, a Dilj és a Pozsegai-hegység. Ha az idő tiszta, a Száván túli Boszniai hegyeket is remekül látni.

Elértük a Papuk-csúcs felé tartó kövesutat, majd erről letérve kapaszkodtunk fel a hegység második legmagasabb csúcsára, az Ivánka csúcsra. 915 m-es magasságával ez volt a három napos túra legmagasabb pontja. A rajta található szikla még mindig mészkőből épül fel. A csúcs 19. századi névadója szerint innen nyílik Szlavónia legszebb panorámája. A korábban itt álló fa kilátó már elkorhadt, jelenleg észak felé nyílik 180 fokos panoráma. Mintha a világ tetején állnánk. Pontosan északi irányba tekintve hasonló nagyságú hegy legközelebb csak 375 km-re található: a Fehér-Kárpátok Szlovákiában.

Tovább haladva a gerincen, ezután a 953 m-s Papuk-csúcsot közelítettük meg. Oda felmenni nem lehet, mivel ott katonai bázis van. A jelzett út a csúcsot északról kerüli meg,

majd a főgerincen folytatódik. E nap nagy attrakciója volt a mindenfelé nyíló, kék virágaival zuhatagszerűen omló fecsketárnics. Egyikünk sem látta eddig, csak képen, még a Duna-Dráva Nemzeti Park velünk túrázó területi vezetője sem. Délután fél hat tájban értük el második napi szálláshelyünket, a Zvecsevói-fennsíkot.

Fecsketárnics

Fotó: Péterfia Kata

Zvecsevó néhány házból álló falucska. Valamikor egy elegáns rekreációs központ állt itt, mely a délszláv háborúban

megsemmisült. Egy alsó és egy felső mesterséges tó tartozott hozzá. Az alsót főleg horgászatra szánták, a felsőt vízi sportokra tervezték. A felső tó mellett táboroztunk le. Innen gyönyörű kilátás nyílt a tóra és felette a Nyugat-Papuk déli gerincére. A teliholdas éjszaka során ismét volt látogatónk egy újabb róka személyében. A sátor előtt hagyott lábbelikekből egy kis darabot el is csemegézt.

A reggeli ködöt a nap hamar felszipantotta, ismét ragyogó napsütésben vágunk neki az utolsó 28 km-nek. Az első állomás a Gyedovici vadászház volt, innét kapaszkodtunk fel a 695 m magas Ljutocs-csúcsra. Az általunk követett északi gerinc első, kilátást adó csúcsa ez. A Papuk nyugati harmada ugyanis két párhuzamos és nagyjából azonos hosszúságú gerincből áll. Az északi gerinc változatosabb, ezért ezt választottuk. A csúcsról remek volt a rálátás további útvonalunkra. Leereszkedtünk a Köztes-nyeregbe és innét a gerinc vonalával párhuzamosan haladtunk a végcél felé. A Köztes-nyeret azért nevezték el így, mert

vízválasztó szerepe van: tőle északra, északkeletre minden víz a Drávába folyik, tőle délre, délnyugati irányba pedig a Szávába.

Erdei ciklámen

Fotó: Péterfia Kata

A harmadik nap ajándéka a ciklámen volt. Olyan tömegben virágzott, hogy illata helyenként betöltötte a levegőt.

Egy igen szívós emelkedővel értük el a gerinc legészakibb pontját. Itt található 817 m magasságban a gránitból felépülő Varjúkő. A sziklák sorából álló alakzat nagyon látványos. A rétegek függőlegesen helyezkednek el. A kilátás korlátozott volt ugyan a lombok miatt, de dél felé azért jól lehet látni a velünk párhuzamosan húzódó déli gerincet. A környéket, ellentétben a szikla nevével, hollók lakják.

Innen már csak lefelé ereszkedtünk. Elhaladtunk a Pogani-hegy oldalában, érintettük a Bojnoj-rétet. Végcélunk a Péter-hegy volt. Ott várt minket mikrobuszunk. A Péter-hegy a Papuk legnyugatibb csúcsa, 649 m magas. A 8 km-re található Daruvártól autóval is megközelíthető. A sípálya tetejéről és a turistaház előtti rétről észak felé nyílik szép kilátás. Itt a hegység véget ér. Daruvár után nyugatra kisebb dombok, majd sík vidék következik.

Daruvár egyik híressége az ottani sörgyár terméke az Öreg Cseh (Staro Cesko). A technológiát a huszadik század elején betelepült és azóta is itt élő cseh kolónia hozta magával. Ezzel a kitűnő sörrel ünnepeltük meg sikeres háromnapos gerinctúránkat.

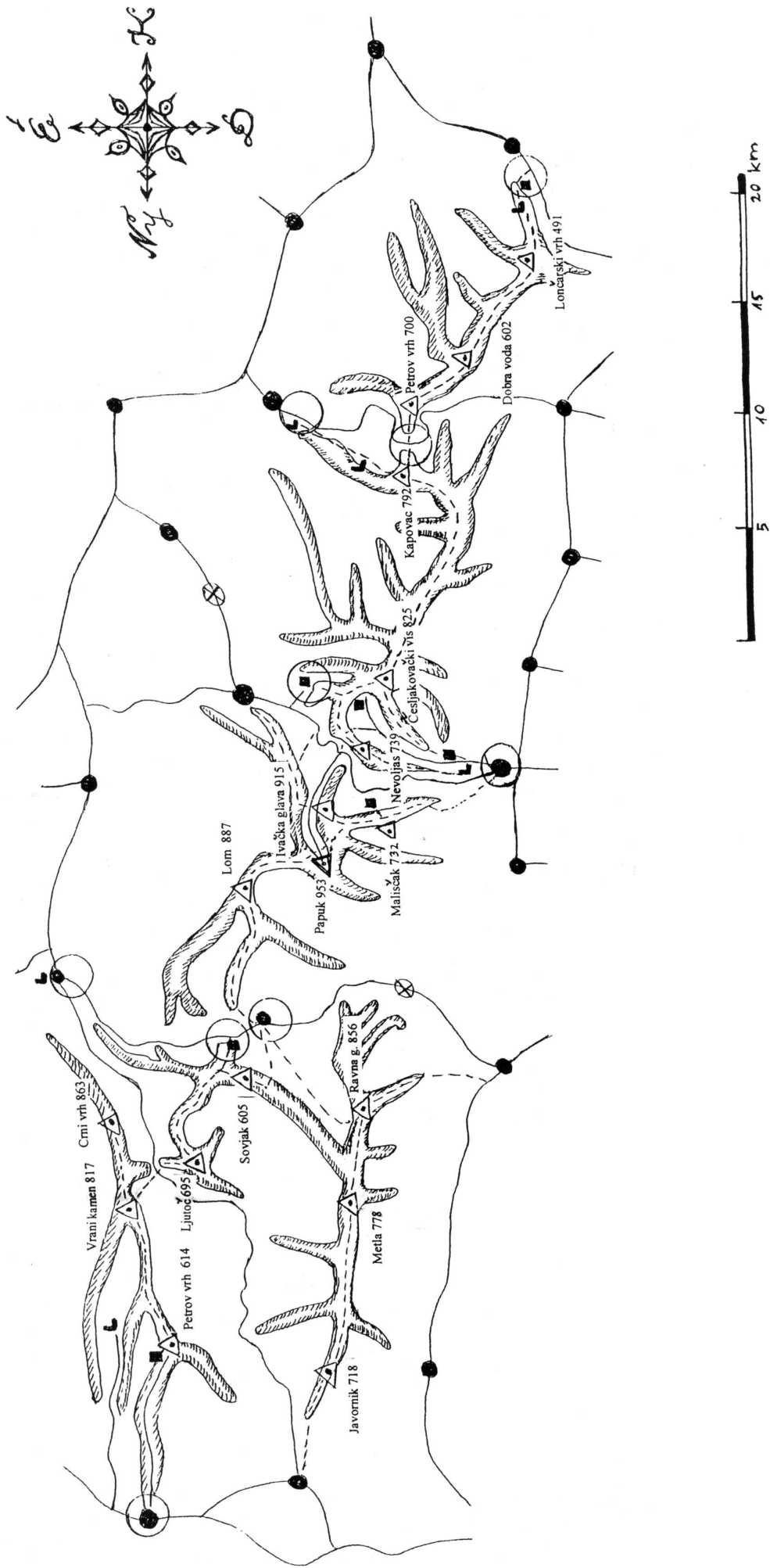
A csapat tíz tagja végigjárta a teljes 100 km-es távot, végig az egész főgerincet. Gyönyörű három napot töltöttünk együtt és teljesítettük a kitűzött célt. Tanulmányozhattuk a hegység geológiáját és növényzetét. Elhatároztuk, hogy jövőre megismételjük a túrát méghozzá ellenkező irányban, nyugatról keletre haladva.

A kemény mag

Fotó: Péterfia Kata

A Papuk-hegység

Erdély, 2002. október 2-6.

Barlangtúrák Damis környékén

(Vincze Mariann)

Ősszel lehetőségünk nyílt eljutni Erdély egy csodálatos vidékére, mely nemcsak felszíni természeti szépségekben, de barlangokban is igen gazdag karszterület.

Első nap: az indulás. 4 fős kis csapatunk a tervek szerint pár órával a többiek előtt indult volna, ám a szervezés–pakolás–újrapakolás lázában sikerült elég sokat csúsznunk önmagunkhoz képest is. Azonban ekkor még nem is sejtettük, mennyit csúszunk a háromfős másik csapathoz képest! Ők ugyanis rendben megérkeztek még az éjszaka folyamán az erdélyi Damisba, úti célunkhoz. Mi viszont hajnali 2-kor ráuntunk a bolyongásra az úttalan utakon és valahol útközben, egy erdőben töltöttük az éjszakát. Ezt reggel nem is bántuk meg,

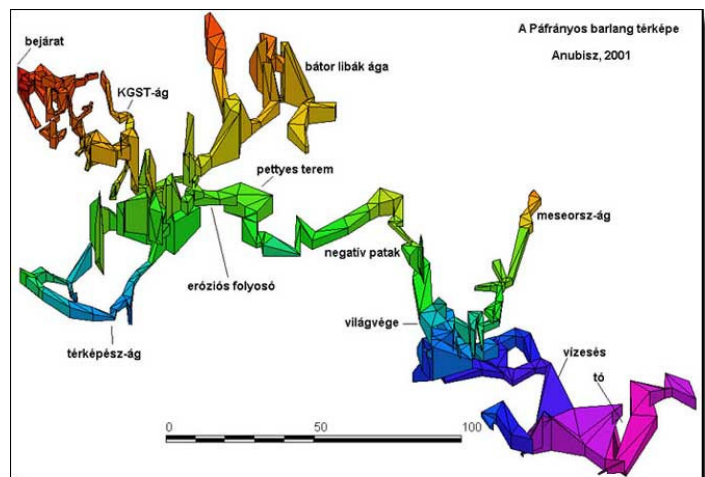
Erdélyi ébredés

Fotó: Tegzes Zoltán

hiszen csodálatos helyen ébredtünk, bár még mindig nem tudtuk pontosan, hol is járunk. Az előző nap megvásárolt Erdély-térképet ugyanis egy bravúros húzással még az éjjel „becseréltük” egyetlen kézzel firkált fecnire, amikor útbaigazítást kértünk egy helybeli autóstól. Így minden reményünk abban volt, hogy útbaigazítónk tudja (és mi értjük), hogy mit rajzolt.

Október 3. Páfrányos-bg.

Némi kavarodás után mégis csak megérkezünk Damisba, Kocsis Andrásék házához. A többiek már nagyon várnak minket, mindenki indulna túrázni. A mesélés és pakolás után végre nekivághatunk első kalandunknak. Cél a Páfrányos-barlang, amely damisi házunktól nem messze, a Runcsortatlanban található. Kocsis Andrásék 2000 szeptemberében vették észre, hogy a katlan oldalában egy tő páfrány szélcsendes időben is gyanúsán mozog. A jelenség oka, mint később kiderült, egy szűk sziklarepedésen kiáramló huzat volt, ami nagy barlangrendszerre engedett következtetni. A bejárat kitágításával le is jutottak a Damis-környék legújabb, és talán legnagyobb barlangjába. Az eddig feltérképezett

<http://www.extra.hu/anubisz>

rész teljes hossza 1146 méter, mélysége 104 méter.

A szűk bejárat után 5 aknából álló barlangba jutunk; a legkisebb kb. 8 méter, a legnagyobb huszonegy-néhány méter. A csapat jó tempóban haladna, ha itthon gondoltunk volna arra, hogy mindenkinél legyen slósz („Rohadt Zéé...”) és ha az eszközhiányosságok mellett én nem lennék abszolút kezdő („Rohadt Mariann...”). Tetszik a dolog, de még bátortalan vagyok, meg aztán a gyakorlat is hiányzik. Lényeg a lényeg, eljutunk az utolsó aknáig, ahol kiderül, hogy az előző csapat bizony kiszerezte a kötelet. Míg ketten visszamennek az előző aknához kötélért, addig a többiek „ál-végpont fotókat” készítenek, és melleleg elfogy a csokink is. A kis pihenés után jól esik ismét elindulni, még mindig lefelé, ahol hatalmas terem és tó vár minket jutalomként. Újabb fotók készülnek, szusszanunk egyet, és indulunk vissza. A csapat kissé szétszakad, és már sötétben jövünk ki.

A barlangi tó a Páfrányos-barlangban

Fotó: <http://www.extra.hu/anubisz/>

Október 4. Ciur Ponor

A Ciur Ponor bejárata

Fotó: Szatyor Miklós

A Víznyelő-csűr (Ciur Ponor) Királyerdő déli részének egyik legcsodálatosabb aktív rendszere. Hossza 13 675 méter, gyönyörű képződmények díszítik. "Gyúrd össze gondolatban Isvánlápát, a Békét, a Baradlát és a Meteort, és megkapod a Ponort" – mondta Kocsis András.

Kora reggel indulunk a kis teherautó platóján körülbelül 10 km-re lévő újabb célpontunk felé. Az idő

szép, és mi jó hangulatban vagyunk. Amikor meglátjuk a barlang bejáratát, elámulunk: ide „csak úgy” be lehet sétálni! Akár teherautóval is be lehetne állni... A barlangnak rengeteg mellékága van, ám mi most csak a patakos ágat fedezzük fel. Amikor Kocsis András azt mondja a fiúknak, csizmaszár fölé nem ér majd a víz, kicsit elgondolkodom. Az ő

csizmaszárunk jóval magasabban van, mint az enyém! Várakozásaim be is igazolódnak, már az első „pocsolya” után nyakig vizes vagyok. Még szerencse, hogy a mozgás felmelegít. :)

Nagyon sok fotót készítünk, mert muszáj... gyönyörű minden! A barlang végpontjáig azonban csak ketten mennek el, Timi és Péti a két kíváncsi, a többiek elfáradnak, és visszafordulnak. Persze előtte megvan a hagyományos csokizás, illetve Zitűnek köszönhetően ezúttal a kekszezés. Ismét

sötétedik, mire mindenki kinn van a barlangból, de mint kiderül, így is gyorsabbak voltunk Kocsis András terveinél, aki valószínűleg még csak ekkor indul értünk. Nem baj, elindulunk gyalog, mert senkinek nem hiányzik, hogy vizes ruhában álldogáljunk. Egyszer csak szembe jön velünk a várva várt kis teherautó, és végre átöltözhetünk. Mikor visszaérünk a házhoz, András-féle forralt, borsos pálinka (állítólag helyi specialitás) vár minket, aminek csak addig örülünk, amíg meg nem kóstoljuk. Szerelmes lehetett a „szakácsné”, mert ez nagyon erős!! Küldetését így többszörösen is betölti, melegít minket, az biztos. A csuromvizes overalloknak kapunk egy kis szárítóhelyiséget, aztán nekilátunk a vacsinak. Beszélgetés. Szundi...

Járatszelvény a Ciur Ponorban

Fotó: Tegzes Zoltán

A Ciur Ponor gyöngyszemei

Fotó: Tegzes Zoltán

Fotó: <http://www.extra.hu/anubisz/>

Egy elázós szakasz

Fotó: Tegzes Zoltán

Október 5. Az esőnap

Utolsó előtti napunk ezen a helyen. Szeretnénk elmenni a híres Király-barlangba, ám a rossz időjárás miatt Kocsis András ezt most nem javasolja. Így a csapat 3 tagja (Timi, Péti, és Pesta) külön utakon indul el: kisebb barlangokba mennek le az „esőnapon”, míg a többiek a felszínen túráznak, fotóznak. Aztán megnézzünk néhány elhagyott bányatárót is, ahol érdekes, lecsüngő gombákra, „ősi” bányászsisakokra, és egyéb ínyencségekre lelünk. Több helyütt a járatok barlangfolyosókat, hasadékokat vágnak keresztbe, melyek a barlangász számára újabb kutatási lehetőségeket nyújtanak ezen az amúgy is gazdag karszt-területen.

Valahogy ez a nap is eltelik, és mi másnap visszaindulunk Pécsre, hogy a Mecsekben „ássunk” magunknak barlangot, ha már találni nem tudunk...

Az erdélyi kaland részesei voltak (balról–jobbra): Pónya Péter (Zitü), Vincze Mariann (Marcsi), Kovács Tímea (Timi), Fodor István (Pesta), Ollé Péter (Péti), Szatyor Miklós (Miki), Tegzes Zoltán (Zé – a fotós)

A csapat
Fotó: Tegzes Zoltán

Részvételünk a romániai Valea Rea barlangi mentésén

(Szatyor Miklós)

Több mint egy éve a Magyar Barlangi Mentőszolgálat Dél-magyarországi Területi Egysége megalakulásának. Hogy a BMSZ munkájába való bekapcsolódás mennyire indokolt a mecseki barlangkutatók, csoportjaik, szervezeteik számára, azt az is jelzi, hogy egy esetleges barlangi baleset bekövetkezésekor egy technikailag jól felkészült csapat indulhat a sérült mentésére nemcsak a Mecsek, a Villányi-hegység, a Bakony, vagy az ország más területére, hanem képes gyors és hatékony közreműködésre akár a határokon kívül is.

2002. október 26-án, szombaton este 5 óra körül érkezett a telefonhívás Tarnai Tamástól, hogy baleset történt Romániában a Padis-fennsíkon. Körtelefon után (Kéki Antal, Tegzes Zoltán, Tegzes András és Szatyor Miklós) egy személyautóval indultunk útnak, a riasztás után kb. 1,5 órával.

Útközben folyamatosan tartottuk a kapcsolatot Taródi Péteréssel, akik Budapestről koordinálták a mentés előkészítését és az ellátást. Ekkor tudtuk meg a részleteket a történetről. Berettyóújfalunál találkoztunk a Budapestről érkező konvojval, mely a mentőszolgálat tagjait és a felszereléseket szállították. Ettől kezdve együtt haladtunk tovább egészen a Padis-fennsíkig.

A találkozási pontnál és a határátkelésnél sok időt veszítettünk. A fennsíkra való feljutás is nehézkes volt, mi leszakadtunk a konvojtól és nem ismerve az utat majdnem eltévedtünk. Végül reggel 6 óra körül szerencsésen megérkeztünk az alaptáborba. Részt vettünk a tábori sátrak felállításában, a felszerelés lepakolásában, majd transzportálási feladatot kaptunk a barlang bejáratáig. Kéki Antalt bízták meg a barlang bejáratánál a telefonügyelettel, ő volt az összekötő az alaptáborral. Sajnálatos módon egészen addig kellett ott lennie, amíg a mentés tartott, leváltásáról nem gondoskodtak. Szerencsére sikerült feljuttatni neki ruhát és élelmet.

A transzportálás után Tegzes Zoltán leszállt a barlangba Kucsera Márton vezetésével, hogy segítsék a lent dolgozó mentőcsapatot. Tegzes András és Szatyor Miklós visszatértek az alaptáborba, ekkor már nagyon fáradtan. Két-három órás kényelmetlen szenderegés után készenlétbe helyeztek minket, a barlangi csapat leváltására. Ez egészen estig tartott, amikor kiderült (téves infó alapján), hogy 22 órára kint lesz a sérült, nem kell segítség. Ez később éjjelre módosult.

Éjjel felszállítottak minden nélkülözhető mentőszolgálatost a barlangtól 4 km-re lévő pásztorkunyhóhoz, hogy a felszíni szállítást elvégezzük. Hosszú fagyoskodás után — miután kiderült, hogy nem tud felszállni a helikopter a nagy szél és köd miatt — elindultunk a barlang bejáratához. Az úttalan úton éjszaka botladozva, többször eltévedve érkeztünk meg a bejáratához, ahol már nagy volt a tolongás. A bejárat fölé kifeszített ponyva alá zsúfolódott be a felszíni csapat, mert ekkorra az eső is eleredt, ami nagyban megnehezítette az amúgy is meredek, csúszós, sziklás terepen való mozgást. Néhányan lementünk a bejárat zónába, az első aknáig, hogy ott fogadjuk a hordágyat és gyorsabban kiérhessen. Ez is órákat vett igénybe.

Végül hajnali háromra felszínre érkezett a hordágy. Addigra már mindannyian kellően kialvatlanok és fáradtak voltunk, pedig a neheze még csak most következett. A sérült megkapta a megfelelő gyógyszeres kezelést, majd csatárláncba állva a fák között kifeszített kötelekbe kapaszkodva, kézzel kézre adogattuk a hordágyat. A 4 kilométert több mint 3 óra

alatt sikerült megtenni, szó szerint a végletekig feszült és elcsigázott állapotban. Néhány percnél tovább senki sem bírta, nagyon gyakran kellett cserélni. Munkánkat nehezítette a meredek hegyoldal, a köd, a hideg, a szél és a sár. A keskeny csapáson nem is fértünk el egymás mellett, a csapat egyik oldala félig az oldalban, a másik az úton vagy alatta haladt. Gyakran a hordágyvivőket is kellett támogatni, hogy nehogy a lejtőn megcsússzanak, vagy leessenek.

Hosszú küszködés után sikerült a pásztorházig cipelni a sérültet, ahol egy UAZ várta. Ide helyezték át a rohammentő hordágyát és ebben szállították le az alaptáborig. A mentés esetenként emberfeletti küzdelemnek bizonyult. A pászorkunyhótól gyalog indultunk az alaptáborba, utolsó erőnket megfeszítve. Lent evés, rövid pihenés következett, majd összepakoltunk és felváltva vezetve elindultunk Magyarországra, Pécs felé. Szombat este indultunk itthonról, hétfőn este értünk haza és ekkor sikerült először aludni. Csapatunk kivette a részét a mentés legkülönbözőbb részeiből. Sok tanulságot vontunk le belőle, sokat tanultunk, és a fáradtság ellenére azt mondhatjuk mindenképp megérte...

Kiadja a Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület
7624 Pécs, Székely Bertalan út 33.
Tel./Fax: 72/330-866;
Szerkesztette: Ollé Péter

Pécs, 2003.